

ILEROKO ALDIZKARI EDERGAÏDUN AITA KAPUTXINOAK ZUZENDUA

—: || X Urtea || 1928'ko Neguila || 120 Zenbakia. || :—

Aitortza Jesukristok jarria da

II

Lengoan ikusi genuen zeñen argi itzegiten diguten aitortzaz ebanjelariak, nola agertzen dan Apostoluen egunetan, aien ikasletan eta Elizaren Batzafe Nagusietan.

Baño Aitortza Jesukristok jarria dala agiri zaigu oraindik

Elizaren lenengo urtetako eliz-liburuetan.

Elizaren lenengo egunetan sakramentuak emateko erabiltzen zituzten liburuetan, pekaturik geienetarako zer ordaña edo penitentzia agindu bear zitzaïen egileai erakusten da. Liburu oiek *Canones Apostolici*, *Constitutiones Apostolorum*, *Conciliorum Canones* eta Elizaren Guraso santuen eskutitz edo kartak ziran.

Seigafan mendetik gora Aitortzaz itzegiten duten liburuak asko ugaritu ziran. Grezitañen artean *Joannis Junioris* eta *Joannis monachi*'renak ziran ezagunenak.

Lenengo ofenean luze ta argi adierazten da, Apaizak zer egin bear duan aitortzera datoñenarekin aitortu afean, aitortzean zer galde egin, eta ondorean nola barkatu ta zer ordaña eman. Bigafan Joanes ofen liburuak, aitortzerako era, esan degunaren antzera dakar, baño galdetu bear diranak eta ordañak luzeago ta txeago adierazten ditu.

Efomako Elizaren liburuetan *Liber paenitentialis romanus*, oso zaña da. Halitgariok argitara zuen bederatzigafen mendean, baño

aspaldietan eskuz egiñik zegoen batetik.

Apaiza aitortzen jartzerako nola paratu bear den, aitortzean nola erabaki auzi ontan eta zer ordain eman bear dion aitortzen dan bakoitzari, beronen buruzpidearen ariora, erakusten du.

Au bezin ezaguna da Egberto Anglia'ko Goigotzaiaren liburua. Zazpireun eta ogei ta amairuan argitara emana da au. Lengo ofen antzera dakar Apaizaren egitekoa eta gañera onek ezartzen du zertsu ta nola aitortu lezaken aitortzen danak.

Elizaren Guraso askok itzegiten dute aitortzaz.

Elizaren larogei ta zortzigafen urte aldean egindako eskutitz (karta) Bernabe santuarena uste izan danean dio: «Aitortuko zera zure pekatuetaz. Etzera otoitzera bafen (kontzientzi) gaiztoan urbilduko.»

Ireneo santuak, graziara itzultzekoz, aitortzea beařezkoa dala adierazten du.

Irureungarēndik asi ta askoz ere geiagok itzegiten digute aitortzaz. Arteko befeun urtetan aitortza agirikoaz edo guzien afean egi ten zana itzegiten digute, baño geroztik, ixilka egiñaz ere bai.

Irugarēn mendean Tertulianok, Zipriano santuak, Origenes'ek eta Pedro Alejandriar deunak ere bai.

Laugarēn mendean Ambrosio ta Paziano deunak, Nissatar Gregorio ta Atanasio santuak.

Boskafen mendean Agustin deunak, Leon Aundi Aita Santu deunak, Krisostomo ta Nilo santuak.

Oiek guzien esanetatik bakar bana aipatzea ere luzegi letorkelako uzten degu.

Urēngo mendetan aitortzaz itzegiten digutenak ezin aipatu ala badira.

Elizaren etsaiak ere auxe bera egiztatzen.

Zerdon eta Marzio izena zutenetaz itzegiten digu Ireneo santuak. Oiek biak lena aitortzaren siñestea ausi ta gero damuturik, egia aitortuz Elizara itzuli zirala esaten digu.

Novato, Novatiano ta Sinplizisimok ere Elizari zenbait pekatu barkatzeko eskubidea ukatzen zioten. Eta Eřoman, befeun eta ogei ta bostean egin zan Eliz-Batzafe Nagusian gaitzetsirik gelditu ziran aien gezufak, eta bi aiek gezurtatuz idatzi zuten Ambrosio ta Paziano santuak.

Au Barzelona'ko Gotzai zen irureun eta larogei-garēnean eta Elizaren aitortzazko erakusketa argi jartzen zuan Senproniano zelakoaren aurka.

Elizaren eskubideak ukatu naiez jeiki izan diran etsaiak ukatu izatea, egiari indar befia ematen dion gauza da; ta artarako aipatu

(Dewinter)

SORTZEZ GARBIA

ditugu oiek. Baño gaurko etsaiek berak egia aitortzeak indar geiago du oraindik. Entzun ba.

Aurkalarien edo Protestanteen arteko jakintsuenetakoak egia aitortu digute. Ara Leibnitzek diona: «Jaungoikoak egin nai izan bai ditu Apaizak animen sendalari, baita ere nai izan du gaxoak (eriak) beren eritasunak aiei erakustea ta beren bañenak (kontzientziak) agertzea.» Doixtar edo aleman jakintsu onen esana oraindik argiago esaten digu Gibbon Inglesak. Ona bere itzak: «Aurkalari jakintsuenak ez tute indařik izan, edestiak (historiak) ematen duen argitasunari gogor egiteko. Ořek agertzen baitu Eřoma'ko Elizaren gauza izan dela aitortza garai guzietan, baita lenengo laureun urtetan ere.»

Zer gertatu zan ba Laterango Eliz-Batzaře Nagusian?

Aitortzaren sortza jainkozkoa ukatzeagatik Aurkalariak esan izan dute Inozenzio irugařenak sortu zuela Aitortza ta Laterango Eliz-Batzaře Nagusiak agindu zuela. Ara ba, nondik artu duten, gezur ori sortzeko bidea.

Bederatzigafan menderako kristau askoren siñistea oztua zegoan eta ba-ziran kristau asko urtean bein ere aitortu gabe gelditzen ziranak. Eta gaitz ori galarazteko Laterango Eliz-Batzaře Nagusiak agindu zuan auxe: «Gizon-emakume, siñistun guziak, ezagueraren adiñera ezkeroz, bear dizkiote zintzo aitortu, bananka, osotara beren pekatu guziak beren Apaizari urtean bein gutxienaz eta alegiña egin emandako ordaña betetzen»...

Agirian dago geroztik Aitortza Jesukristok jařia izan dala. Bere beřiak ematen dizkigute Apostolu ta ebangelariak, aien ikasleak, Eliz-Batzaře Nagusiak, Elizaren lenengo egunetako eliz-liburuak, Elizaren Guraso santuak, eta azkenean Elizaren etsaiak berak.

Aitortu dezagun ba pozaren pozez Elizarekin, Jesukristori zor diogula aitortzaren bidezko gure pekatuen barkamena.

Intza'r Damaso An. O. M. Cap.

¿Eriarentzako Liturgia?

Argitaratzeko asmoa genuen. Baño eskaera oso urři etorři zaizkigu. Argatik gure irakurleak barkatu bear digute gure itza oraingoz ez betetzea.

Eskaerak dirua bializ egin zizkigutenai gure esker ona ematen diegu ta nai ba-dute dirua itzuliko diegu edo bestenaz urřengo urteko saria ordaintzean eman zutena gutxiago ordaindu dezatela.

¿Itzaldiak?—Liturgiaz zer egingo genuen ez genekilako atzeratxo dauzkagu. Baño beroien arpidedunei bialiko dizkiegu lenbaño len.

Beste oar bat mintzaldien arpidedunei. Ba-dira zenbait arpidedun lenbiziko urteko itzaldietatik iru gutxi dituztenak, agortu zitzaizkigulako. Orain ordea ofialde aiek beřiro aterarik osotu dezazkete. Ba-ditugu argitaratu guzietatik ugarri, arpidedun beřiren batek osotara nai ba-lituzke ere.—*Zuzendariak.*

Lo artze gozoa

(Nere afeba maite Angela'ri)

Udaberiko lili pipilak bezin samur
oe-ondoan otoizten daude nere bi aur;
Goi-Aberitik egan jetxiak dirudite
belaun-gofian otoi gozoak ondo oguzten.

Bi mutikoak bi gizontxu lez txuri-txuri
Jaunai afebak zuzentzen daude ator-utsik
Josu'ren Biotz gorituaren irudian
lau pitxi diran begi samurak itxatxiaz.

Amaitu dute otoi-aldia ne-maiteak
ta ur-onetsiaz «Gurutze» ondo egitean
oe banetan estali dira gozo-gozo
Jainko-eskardun biotz garbiaz apal oso.

Gela bereko maindire zar ta txurietan
atseden asmoz agitz pozkiro etzatean
«Zeruko Argi Beña» izendun idaztitxo
nere pozgarri daude kutunok eztikiro.

Bi gotzontxuak berontan zerbait irakurtzen
geroago-ta motelagoak dira ikusten
ta lo aztunak menderatzean gixaxoak,
¡«plux!»! oi-gañean jausi zaizkata gutuntxoak.

Eskuetatik idaztitxuok erortzean
asnas lasaiaz lo geldi dira bi semeak
ta zazpi ta sei urtedun nere biotz puxkok...
Jaunak agian... An goian dizkit esnatuko...

Biotz-ukituz auei begira
oe ondoan gelditzean
onen bultzadaz nere mingaña
ixil onela mintzatzen da:

«Lo-artze gozo zoragarria
nere kutunen lo-artzea...,
nik be berdiña eduki bear
nai ba'det Goian esnatzea.»

Zubigar

Pasai-Antxo.

Pedro Mari Amerikanoa

Joxe Antonen azken aldiko itzak, zontzaturik, edo lozofotik ezin esratuz dagoana bezala utzi zuten Pedro Mari.

Onek gau berean Joxe Anton'en bila jo zuan, lagun asko oraindik ostatuan utzi-ta. Zer itzegin zuten biak gau artan, ezin entzun Legateko Artzaiak.

Biramon goizean, Joxe Anton, egun geienez bezalaxe, mendi aldeko estrada gora zetofela oartu nintzen, eta aren ondotik laxter Pedro Mari ikusi nuen, bide bera artzen. Artzai nengoen mendixkatik ortaz oarturik, berengana jo nuen nik ere. Al ba-ziteken ez bai nun itz bat galdu nai aien arteko jardunetatik.

Gaizki irudituko ote zitzaien bildufa ba-nuen eta, berengana orduko oiuegin nien:—Alper lagun bat biltzea zilegi al da, jaunak?—Alper laguna ez baño, gure esanen jakile izango zera, ta atoz lasa, oiuegin zidan D. Pedro Marik. Eper-zakufa epefetara bezin pozik sartu nintzen beraietara.

D. Pedro Marik bereala esan zigun:—Bart eztut begirik itxi.

—Bero aundia!—esan zion Joxe Antonek.

—Bero aundia ez baño, kezka aundia.

—Kezka zuk? Zeren kezka? Diruak dauzkatzun etxeak pofot egiten al du edo?

—D.ru kontuen kezka ez baño, zure bartko otso kontuak sartu zidaten kezka. Otso kontu aiek, edo nere begiak zabaltzen dizkidate, edo nere buroa nasten didate oraingoan.

—Baño atzo nik esanakin otsoen bildufa sartu al zaizu?

—Otsoen bildufik ez, baño Jaungoikoren bildufa bai. Beti Jaungoikorik eztela esanez nator ni ere, nere antzeko lagunengixan, baño, zuk esaten zenuena, Aren bildufa ezin bota. Au zer da, Joxe Anton?

—Ori zer dan? Iruditzen zait Teodoro Jouffroy izena zuen adimentiar edo razionalistari gertatzen zitzaiona ote dan. Atzo irakurtzen nuen eta gogoan daukat ark zer zion. Bere «Misceláneas filosóficas»-etan dio:

Paris'ko Ikastetxe Nagusiko Irakasle egin zuten ondorean bere jaiotefiraitzultzen zala ta ara zer gertatzen zitzaion: «Opofaldietan nere basefira itzultzean, ni ez beste guziaz lengo antzean arkitzen nuen.

Eliza, len bezalaxekoa, beti sinestunez (kristauz) betea, Kristau ikasbidea erakutsi zidan Apaiza, zaturik zegor, baño len bezin sinestun zan; nik nere inguruan, nere etxean maite izan nituen guziak, lengo biotza, lengo anima, lengo sinismena zeukaten. Ni bakafik arkitzen nintzan, nola edo zertarako bizi nintzan jakin gabe, nik bakafik ez nakin ezer, ain jakintsu izanik; ni bakafik nengoa utsean, onik gabe, argitasunik gabe, ezaguera usturik». Oña Jouffroy ondu zanean ziona.

Ofen antzeko zerbait gertatzen zaizu zuri ere, D. Pedro Mari, esanez bukatu zuen Joxe Antonek.

Biotza bete-bete eginik, eta bi begietatik zerizkion negar malkoak ezin estaliz, Pedro Marik erantzun zion:

—Baño Jaungoikorik ezpada zer ari gera, ordea, ofela elizara joanez eta Apaiz zar ofi entzunez?

—D. Pedro Mari: Sarda ta Salvanik dakafen gertaera bat esango nizu-ke, zure galde oni erantzuteko.

—Ta zergatik eztidazu esan bear?

—Ona, ba. Bi Praile Kaputxino, uztailaren erditsuan, buru utsik eta oñez, bide-befiko afautez beterik, beren bidean emen zijoazen, eguraldi sargoi eta askabea zegoala. Bi gazte, zaldiz zetorzenak, bidean iritxi zituzten. Eta izarditan zetorzen praletara uferatzean, gazte aietako batek esan emen zion besteari:

—Ibilerat atsegiña duk, ba, bi praile oiena ere: berak uste duten zerurik eta esaten duten inpernurik ezpada, lufean daramaten biziera neketsua zertarako die?»?

Gaztearen esana entzun zuen Prailetan zafanak, eta aren zaldia frenotik eutsiz, erdi pafez esan emen zion:

Ene adiskide, ni oker ba-nago, daramaten bizieragatik eztut asko galduko, naiz zuena bezin leguna ez izan, ezta, ba, irudi zaizuen bezin aspergafia ere-ta. Baño ni oker egon beafean, zuek ba-zeundete: inpernua baldin ba-da, nik uste duten eta zuek sinisten eztuzuen eran znor dagoala uste dezute, ogeita amaika ta eskutik? zuek zeren biziera lasaiarekin, edo ni nere eramanaikin? Eta Praileak azkena esan emen zien: begizu gero ongi, nere adiskidea, zuk diozu eztela inpernurik, baño ba-litz?

Bi gazte aiek ori entzutean, beren zaldia ziztatuz aldegin emen zuten. Baño geroxago bata besteari esaten emen zioten: «Egia zioz gero Aita ofek. Eztela inpernurik esaten diagu; baño ba-litz?» Balitz ofek jira ta bira, azkeneko beren baitan safarazi zituan bi gazteak eta biziera kristaua afarazi zien.

D. Pedro Mari; gu segurotik jokutzen gera, zu ta zure antzean itzegiten dutenak ez ordea.

—Zure itzak eztakit nik zer lekeda daukaten— esan zuan D. Pedro Marik. Josten zaizkio nere biotzari ta eztezaket oraingoan geiago. Agur.

—Agur, D. Pedro Mari, agur—esan genion biok batera.

Legateko Artzaia.

Seaska eresia

ELDUAYEN A.

Dolce

The first system of the musical score. It features a vocal line on a single staff and a piano accompaniment on a grand staff (treble and bass clefs). The key signature has three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is 6/4. The piano part begins with a piano (*p*) dynamic. The vocal line starts with a whole note chord.

The second system of the musical score. The vocal line continues with a half note and a whole note. The piano accompaniment continues with chords and moving lines. A piano (*pp*) dynamic marking is present in the piano part. The lyrics "Je - - - sus" are written below the vocal line.

The third system of the musical score. The vocal line continues with a half note and a whole note. The piano accompaniment continues with chords and moving lines. The lyrics "on e - ta sa - - - mu - - - - fa A - fen! be -" are written below the vocal line.

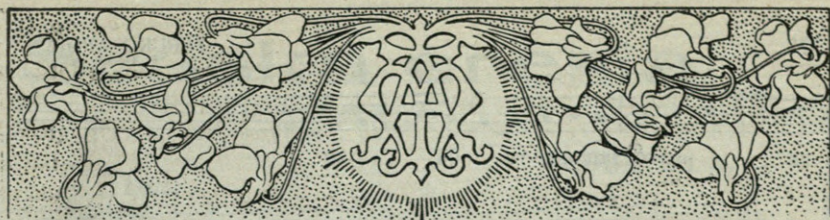
The fourth system of the musical score. The vocal line continues with a half note and a whole note. The piano accompaniment continues with chords and moving lines. The lyrics "gi - - ra na - - - - - za - zu Ne - - - - re Jau -" are written below the vocal line.

na ne-re Jauna ze-ra ba zu

Ne-re Jaun ne-re Jaun guztiz e - de -

- - ra.

pp

Andre Marirenganako Egiazko Jaiera.

(Jaraipena)

Bigaren Ageraldia

Andre Marirenganako egiazko jaiera ezagutzeko bidea.

1. Jesu Kisto da gure elburua.

Gure jaiera eta elizarabide guzien azken elburua Jesu Kistok izan bear du; bestela jaiera oiek okefezkoak dira eta irudi utsezkoak. Jesu Kisto da gauza guzieh asiera eta bukaera. Jesu Kisto gure Jainko bakafa eta Arenak dira zeruko ontasuntze guziak. Jesu Kisto da gure l'akasle eta gure Nagusi bakafa eta Aren ikasle eta menpeko izan bear degu. Jesu Kisto da gure Buru bakafa, eta berarekin bat eginik bizi bear degu. Jesu Kisto da gure l'kasbide, Sendalari eta Artzai bakafa, eta guk Aren antzeko izan bear degu, Arek sendatu eta Arek bazkatu bear gaitu. Jesu Kisto da gure Bide bakafa, guk sinistu bear degun Egi bakafa eta guri bizitzea eman bear digun Bizi bakafa. Zeruaren pean ez da beste izenik zorioneko egingo gaituanik, Jesusen Izen guziz gozoa baizik. Jesu Kistoren baitan bizi bagera, eta Jesu Kisto gure baitan izaten badegu, ez gera i'noiz galduko, betiko biziko gera.

Andre Marirenganako jaiera edo debozio sendoa Jesu Kistorenganako jaiera aundiagotu eta sendoagotzeko da; Andre Marirenganako jaiera da bada Jesu Kisto arkitzeko biderik e'fezena ta zuzenena. Andre Marirenganako jaierak Jesu Kistorengandik aldenduko baginduz, bertatik utzi bearko genuke. Andre Marirenganako jaiera da Jesu Kisto gure Jauna e'fez arkitu, samurki maitatu eta Aren mirabe zintzo izateko biderik onena.

2. Jesu Kistoren eta Andre Mariren mirabeak gera.

Jesu Kistok bere odol bikaifiaz erosi gaitu eta gu Arenak gera, Aren mirabeak. Bataio aufetik etsaiaren mirabe gi'nan; Bataioak Jesu Kistoren mirabe egintz gaitu eta gure Jaun eta Nagusiarentzat bakafik bizi, lan egin eta il bear degu, eta gure egite on guziak Arentzako izan bear dute. Eta ez degu gure Jaun eta Nagusi ofen mirabe sariagatik bakafik egin bear, maitetasunez baizik.

Bi eratakoea da gizon arteko mirabetza: sari ordai'nezkoea eta sari gabeakoea. Sari ordai'nezko mirabetzaren bitartez, gizonak, itzemandako sariarengatik, bere burua beste baten mendeko egiten du aldi baterako; bai'nan mi-

rabetza utsaren bitartez gizonak bere buru izatea galtzen du eta osoro besterena egiten du bere burua.

Mirabetza utsa iru eratakoa da: izatezkoa, beartuzkoa eta gogozkoa. Izakari guziak izatez dira Jainkoaren mirabe; etsaiak beafez eta kristau zuen-zintzoak beren gogoz. Gogozko mirabetza da osoena eta Jainkoarentzat atsegiñena.

Sari ordaiñezko mirabeak ez dio bere nagusiari ematen lendik berak duana eta berez edo besteren bitartez irabazten duana; mirabe utsa befiz oso-osorik bere nagusiarena da eta duana eta irabazi dezaken guzia bere nagusiarentzat da; eta ez du nagusiari ezer eskatzeko eskubiderik. Sari ordaiñezko mirabea itzemandako garaia bete arte egoten da nagusiaren mendean eta orduan aldegin dezake nagusiaren etxetik; baiñan mirabe utsa beti bere nagusiaren mendeko da eta ez dezake beñiere aldegin bere nagusiaren etxetik. Mirabetza da nork bere burua osoroena besteren egiteko bidea.

Jesu Kisto gure Jaunak mirabe itxura artu zuan gizon egin zanean: *formam servi*; eta Andre Marik ere Jaunaren mirabea, *ancilla Domini*, esaten dio bere buruari; eta Liburu santuetan Kistoren mirabeak deitzen zaie kristau guziaz; eta Tridentoko Eliz-batzar nagusiak Jesu Kistoren eresketa gerala esaten digu: *mancipia Christi*. Izan gaitezen bada Jesu Kistoren gogozko eta maitetasunezko mirabe zintzoak.

Jainkoari izatez dagokiona, Andre Mariri emaitzez dagokio: *Quidquid Deo convenit per naturam, Mariae convenit per gratiam...* Eta Jainkoaz oso-osoa esaten deguna, Andre Mariaz ere esan dezakegu berari dagokion neufian. Eta ofegatik, Jesu Kistoren mirabe izatez geran bezela, izan gaitzeko gogoz eta maitetasunez Andre Mariren mirabe.

Jesu Kisto Andre Mariren bitartez etofi zan guregana, eta guk Andre Mariren bitartez joan bear degu Jesu Kistorengana. Eta Arengana joateko bidea Andre Marirengana urbiltzea da: *Viam veniendi ad Christum est appropinquare ad illam* (S Bonav.).

1928-XI-13.

(Jafaitzeko)

Ataungo Bonifazio A.
O. S. F. C.

Iruña'ko Eliza-Nagusia.

GURE MISIOLARIEN BÉRIAK

Dima'ko Fernando A.

Joan den Maiatzean abiatu zen emendik Txina aldera, bera bakarrik, eta inork uste zuen baño lenago iritxi da Kansu'ra, gure Misio-tokira. Eztigute jakinerazi nola ibili den bidean, baña agi-denean eztu makurik izan. Bear da gero ausardia ta biotz andia, Txina barne artan sartzeko, ez bideberirik, ez trenik, ez automobilike ezten leku aietan, ango izkuntza ongi jakin gabe. Ezagun du gure A. Dima eztuela ezerk ikaratzen. Orain Lizartza'ko Andres Aitarekin Pingliang'ko misio-etxean dago, Txinako izkuntza ta bizimodua ikasten.

Aldaba'ko Gregorio Aita

Gaizki samar egon omen da uda ontan, sukar gaizto batek arturik. Eta bera dagon erian mediku onik ez. Sukar oiek arapatu ezkeru, Europar

geienak iltzen omen dire Txinan. Ala ere, an agertu zitzaion gure Anai maite aferi Dima'ko Fernando Aita, eta azeri-isatsa deitzen den belafaren uraz eta olako sendagaiez sendatu du eta orain ongi omen dago. Zer estualdietan arkitzen diren gure Misiolari gaxoak! Jainkoa lagun dakiela beti, eta ongi atera ditzala gorputz eta animako galbide guzietatik!

LAPURAK TXINAN

(Jafaipena)

Lapuñen arteko alderdiak.

Lapuñak zatiturik daude alderdietan. Emen gure Kansu onetan bi dira oso ezagunak: Batak Ko-lo-jui du izena; besteak beriz Jun-tsia-jui.

Jun-tsia-jui izena dutenak dira txarenak. Ostutzero edo beste gaiztakerien bat egitera joan baño len, beren eliza batean(1) biltzen dira ta

beren gezurrezko jainkoaren (2) aurrean oparia egiñaz, deabruari laguntza eskatzen diote, nai duten guzia irixteko, gauza guziak ongi iritezko. Ta gero, bat ere bildurik ezutela, joan oi dira lapurketara.

Amorü aundia diote oiek gure Elizari ta misiolariari.

Misiolari gaxoa, oien eskuetan erortzen dan mixiolaria.!

Kansu-Txina'ko Mandarin bat bere soñekorik ederenaz jantzia

Lapuñak nolako zigorkada duten arapatuak diranean.

Edozein alderdikoak dirala, beti dute zalantzik ga-beeriotza, erü-nekea bezela.

Lepoa moztan diete eria-ren aurrean; ta gero. askotan beintzat, ebakitako bu-ruak zugaitzetatik zintzili-ka jartzen dituzte, guziak ikus ditzaten ta lapuñen ar-tera joateko gogorik etori ezta-ki-en.

Geienetan gudariak arapatzen dituzte lapuñak. Onegatik ezin-eku-si tagoroto aundiadie gudariei ta oietakoen bat arapatzen dutenean, lapuñak ere izugarizko miñak ararazten dizkiote ta azkenez, ainbeste miñen ondoren, eriotza, erüki gabe eriotza.

Kontu aundia dute, naiz lapuñak gudarien eskuetan ez erortzeko, naiz gudariak lapuñen eskuetara ez etortzeko.

Gudariak maiz joaten dira lapuñen bila. Baña, mendi ta baso asko dalarik, zer egiten dute lapuñak, gudariak datozenean? Mendi

(1) Eliza oek txinoz *mi-o* deitzen dira; erderaz *pagoda*. Jakiña gezurrezko elizak dirala.

(2) *Buda* deitzen da.

batetik bestera iges egin, leku batetik bestera; ta ola gudariak deus gutxi egin dezakete.

Gañera urte oietan, gudariak gudan ibili dira ta orain ere bada-biltze, ta orekatik ezin lapuñen kontu aundirik iduki.

Mixiolariekin nolakoak diran lapuñak.

Geienetan eztira, txinatariekin berekin bezela, ain gaiztoak ta biozgabeak.

Noizean bein mendira ere eraman dituzte mixiolarien batzuek ta gero idatzi dute mixiora onela; «Ainbeste ta ainbeste diru ematen ez-padiguzute, eztegu mixiolaria azke (libre) utziko». Geienez diru asko eskatzen dute.

Eta ona edo ala, mixioak konpondu bear kontua, naiko ioan-etori egin ondoan.

Dirala zenbait urte, lekaime (monja) mixiolari bat arapatu zuten ta mendira eraman. Mendian zudela mixiora dirua eskatuz gañera, pekatua egitera ere beartu nai izan zuten lekaime.

Lekaimegaxoak lapuñen eskuetatik itzuri ta laster baño lasterago igesari eman zion mendian bañena.

Lapuñak beriz atzetik, arapatu naiez. Zer egiten du lekaimeak (monjak)? Adimena Jainkoak argiturik, bere burua malkor batetik bera botatzen du...

Antxe bean gelditu zan ilik. Gorputza pekatuz loitu bañ len, naiago izan zuan il. Eta bere gogoa bereala, aingeruen artera egatu zan, zeruan betiko zorionekoa izateko.

Orain gure Eliza Ama, lekaine au santuen artean izendatzeko bi-dean dabil.

Emango al digu zerutik bere laguntza guri ere, bera bezela Txina barnean gabiltzanoi, bere antzekoak izateko, berak bezela Jainkoa maitatzeko!

Yufe'tar Julian A. O. M. Cap.

Txina'ko mixiolaria

Anai Eñoke Txina'ko kantari-talde batekin

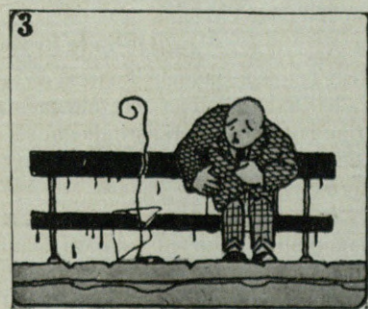
Ikasi!.. Ikasi!..

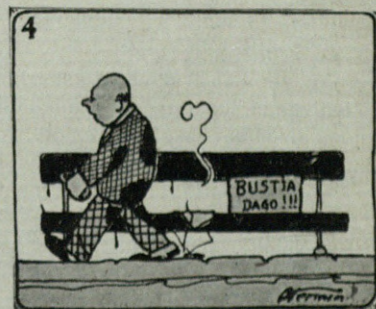
I.—Eguneroko lana bukatu ta gero Aize piskat artzera doa D. Severo; «Ai! au buruko miñaj» aienezka dio Ta alki ortan jafi da atsedeen artzeko.

II.—Andik igarotzen da txifindularia, Zipristiña dariola, tximista bezela. D. Severo asafe: «Au gizon zakafa! Eztit ba dena loitu soñeko befia?»

III.—«Aldegin bearko det bide-bazteretik, Jendeok eztiote iñori lotsarik, Jantzi guzia loiez beteko didate, Beraz obe det joan len bai len emendik.»

IV.—Esan ta egin; txutitu ta asten da bi-
[dean...]
Ora bere jantzia zein polita daukan!...
Ta bera ez oartu, exeri zanean.
Alki ura pintatu befia zegoan.

Ilabete onen amairugañen egunean meza bat emango da «ZERUKO ARGIA'-REN» irakurle, zabaltzale ta ongile guztien alde, Antonio Santuaren aldarean.

BERIAK

Egiatzko elizara, monjak izateko

Elizaren etsaiak alegiñak egiten dituzte Prantzian, monja ta praieai al duten kalte guzia egiteko; ala ere izaten dira beti monja ta praie oyen bizitzaz ariturik, beren erlijioa utzi ta katoliko egiten diranak, konbentuan sartzeagatik. Au gertatu da, orain dala gutxi, Besançon esaten zaion urian. Egun batean iru emakume gazte etofi zaizkie gaxotegiko monjai beren soñekoa eskatzera. Ortarako oraindano izan duten erlijioa utzi bear izan dute. Bata protestanteen artean azia zan, bigarrena juduen artean ta irugarrena Rusia'ko elizan. Irurak Besançon'go arzobispoaren eskuetatik monja-jantzia artu dute.

Bulgaria'ko emakume irakasleak ondo jantzi ditezten

Ango emakume irakasle (maestras) guziaz gobernua karta egin die esanaz, umien gurasoak gero ta asafego daudela umien afean erabiltzen dituzten soñekoakatik, besogabeko soñekoak, oso motzak eta lepo zabalekoak. Umeai ez die batere onik egingo onelako soñekoak, karta ofek dio. Emendik afean apaizak eta umien gurasoak zer esanik izan ez dezaten, irakasle guziaz agindu zaie umien afean margo edo kolore bateko soñeko luzea gaziak jazteko, lepoa ta besoak estalirik. Au egin nai ez dutenai erakusteko eskubidea kenduko zaie.

Gofia ta urdiña.

Ara zer dion Toulouse'ko aldizkingi batek: Toulouse-Bayonne'ko trenean gazte bat zijoan, ikastetxe edo kolejiotik atera beria. Bat-batean bere aldamenean zijoan gizon bat asi zan bere aotik ikaragariak botatzen, ezeri barkatu gabe. Orduan gure gazteak, ezer esan gabe, gutun beltz-urdiñ bat kolkotik atera zuen.

—Zer dek ori, galdetu zion gizonak asafe bizian.

—Gutun bat, jauna.

—Nola!... Gutun bat?... ta asi zan onelakoetan oi dituzten astakeri aundienak esaten.

—Jauna, erantzun zion gure gazteak, oraindano ikusi ez dedan gauza batek asko aritzen nau. Zezenak margo gofia ikusi ezker oso asafe jartzen dirala nik banekien, baño ez nuen uste astoak afantzaka asiko ziranik margo urdiña ikusirik....

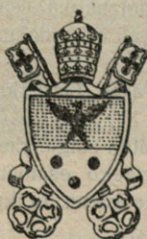
Katoliko zintzo ta bikaña.

Gauza afigariak egiten ari da txinafen artean Loh-Pa-Hong izena duen katoliko au ta asko dira onezkero zerura bialdu ditunak. Kartzeletan sartzeko atea irikia dauka ta bi urte oyetan 60 lapuf, gutxi gora bera, batayatu ditu, eriotzara joan baño lenago. Orain bi ilabete, beste 21 batayatu ditu; guziaz batayoa artutako egun bertan bizitza kendu zieten.

Lagun asko ditu Loh-Pa-Hong jaunak efi guzietan zabalduak eta oyek laguntzen diote bere lanean, al dituzten guziak batayatuaz, bai txikiak, bai aundiak. Onela urte batean 13.000 batayatu dituzte. Gaxo-etxe ta aurf-etxe askotan berak esanik dauka berari deitzeko, norbait iltzera dijoanean. Ara joaten da, telefonoz deia aditu bezin lastef, gaxoari zeruaz itz egin eta al badu Jesukristo'rentzat irabaztera.

Neketako Ama-Birjiña'ren Irarkolan, Iruña'ko Kaputxinotan.

ARDO-EGINTZA

ARDOAK EGITEN DIRA

Ardotegiak Alcazar de San Joan'en

(Ciudad Real)

Loidi ta Zulaika

Urutidazkin edo Telegrafoa: «LOIDI»

ETXE ONEN LAN NAGUSIA

Meza Santurako ardo zuri gozoa egiten da

Iruña'n, (Mercaderes, 13) Eusebio Garicano, Ordezkaría.

Donostia

Castellanas'tar Miguel'en

ESCULTURA

RELIGIOSA

Pilazko (bultozko) Eliz Irudi

Lantegia

Calle de Balmes, 123

BARCELONA

(Iragarkun edo fotografiak ta
argirudiak fotografiak duan)

"Zeruko Argiaren," Artzaleai

Oafak. 1ª Alde geienetan ba-degu geren Ordezkarria ta Ilbetzakooan esaten genizuten zein dan eri bakoitzekoa. Gure aldizkariaren Artzaleak ari ordaintzea nai genduke, geori bialtzea baño geiago.

2ª Basefietan bizi zeratenak efira zatoztenean ordaindu, afen, Ordezkarria zuen guzien basefietaraño joatera beartu gabe.

3ª Basefietan bizi zeraten artzaleai etzaizutela irixten esaten zaigu. Emen-dik guziona egun berean ateratzen dira, baño zuek ondo artzeko esaiozute, afen! kofeo deramanari olako edo alako etxetan kalean uzteko zuena, ta ikusi-ko dezute zein gutxi gelditzen dan zuengana gabe.

4ª Nola nai dela irixten ez ba-zaizute, tarjeta bat bedere biali, gaztigatuz etzaizutela iritxi.

5ª Artzaleren bat iltzen danean, nai genduke, beretzat besteak gurekin batean Jaunari eskatzea ta artarako jakitea eman bere eriotza gure aldizkarian. Baño ori bere etxekoak, edo Ordezkariaren bidez gaztigatu iguzute, afen.

6ª Bizi zeraten lekutik iñora aldatzen zeratenean, gaztigatu len baño len, aldatu zeraten leku befira zuzendu dezaizugun.

7ª Edozeiñek ordaintzen duenean edo beste zerbait gaztigatzen digunean, esan dezaigula artzale beraren izenarekin, ez aren senar edo andreanarekin.

Alberdi ta Lagunak

Yute'zko irun-gai ta txiri
kordaen egileak. (Hilados y
frenzas.)

Zakuak, arpilera edo amu-
kozko eunak eta espartzin-
oyalki on-onak ortxe dituzu.

OLAK EDO (PABRIKAK)

AZKOITPN (Gipuzkoan)

ETA

IRUÑA'N (Pamplona).

Eliz-Legezko Argizariak
Elizkizunetarako ontzat emanak

MARKA LEGEZKOAK

Máxima: Meza santurako bi argizarieta-
rako eta Pazkozko argizari lodirako.

Notabili: Aldareko beste argizarietarako.

Ritoen Congregazioak 1904'eko
Negularen 14'ean Agindua, betera-
zitzen dute Goitzai (Obispo J. G.
Agurgafiak. Auek agintzen duten
eran egíñak dira auek.

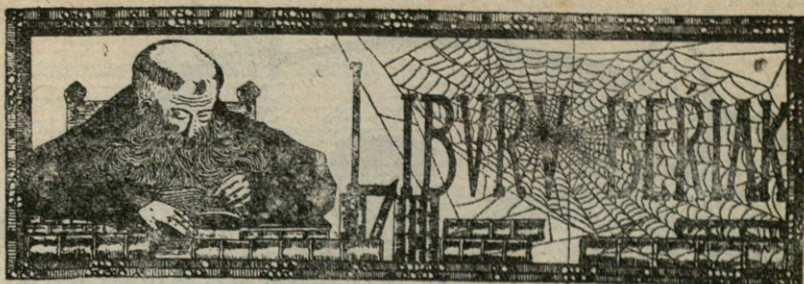
Eskatu ikusteko ta salgaien befiak
ere bai egileari

Quintín Ruiz de Gauna'ren

Seme Jauna

Vitoria (Gazteiz) España
Itsasoz aruntzako bialketak

Chocolate Gauna'renak
Gazteiz'en (Vitoria)

1) *Wilde'tar Oskar - Ipuñak, Altuna'tar Joseba'k euzkeralduta.*
 Oraintsu etori zaigu eskuetara liburu ori. Liburu apaña ta edefa da, euskeraz gutxi ikusten diran bezelakoa. *Oskar Wilde* idazle ospetsuaren *sei ipui* euskeraturik eman dizkigu or Altuna Jaunak. Ona emen ipuien izenak:

Bakaldungai zorijontsuba.

Uřetxindora ta Lařosa.

Eřaldoi berekoya.

Benetako adizkidia.

Ziziriko ospetsuba.

Ume ixara.

Euskeraz ikasten ari dan gazte batek ederki baño ederkiago apaindu du liburuaren azala ta bai barua ere; an-emenka irudi zoragariak jafi dizkiõ; gañera orialde bakoitza mara more-uridin politaz inguraturik dago. Gañera euskera edeřez egiñak daude ipui oiek. Ořegatik esan degu, euskeraz gutxi ikusten diran bezelakoa dala liburu ori.

Zorionak bada liburu ori eman diguten bi euskalzale argiei, eta jarař aurrea bide ortatik.

2) *Almanaque - Guía de «El Cultivador Moderno.»*

Liburu polita, ikasgari edeřez bete bete; nekazari-lanetan ari diran jenden artean oso ezagutua da; baña oraindik badira asko eztakitenak zein gauza on eta jakin-beařezkoak dakazkien liburu ořek nekazari-entzat, abere,-azienda,-egazti-dunentzat, baratzeazientzat, erledunentzat eta beren etxe ondoan baratzek, untxiak (conejo) ta egaztiak dituzten jende guzientzat.

On aundia egin dezaken liburua da; ortan erakusten zaio nekazariari, nola atera irabazirik aundienak eta zer egin bear duen edozein estualditan.

Liburuak 450 orialde ditu, oietan 350 irudi; lenbizi amabi ilabeteak dakazki, egunean eguneko santuak ta jaiegunak, oietan zertsu eguraldi egingo duen, ilabete bakoitzean zer nekazari-lan egin bear dan, alořetan, mastietan, soroe-tan zer egin bear dan, basoetan (oianetan) ta baratzetan zer; zein baratzekari erein edo landatu bear diran, ta non ta nola; loreak ere zein ilabetetan erein bear diran, aziendaz, abelgoriaz, txeriaz, abeltxeaz, zaldi-mandoaz, untxi-az (conejo) zer kontu iduki bear dan ilabete bakoitzean; azkenez an-emenka egun jakiñetan izaten diran feria ta merkatuak. Ori guzia dakar ilabete bakoitzeko.

Gero sail luze bat dakar, lur-legořetatik onik aundiena ateratzeko orain ibiltzen diran bideak erakutsiz. Azkenez España guzian zenbat eta zein abelgořienda (ařaza) zabaldurik dauden, bakoitza bere irudiekin. Edozein nekazarik jakin bear dituen gauza asko dakazki.

Barcelona'ko aldizkari «*El cultivador moderno*» artzen dutenai utsean bidaltzen zaie; ta liburu-denda nagusietan saltzen da 1,50 pezetan..

Oĭoak ez iltzeko sendagaia

Nai al dezu jakin zer egin, oraingo gaitzarekin oĭorik ez iltzeko? Limeta edo botiĭa txikia eramazu *botica*-ra ta eskatu *ácido hédrico*. Zortzi *litro* urari *copa* bat *ácido* artatik ongi nasi. Eta zure oĭoai ur ortatik edanazi edo berdin dena, beste urik edaten ez utzi. Zortzi egunez ez beste urik eman.

Guria nola egin

Guri goxoena, etxean egiĭa. Nai dezu egin? Esnea egosi danean, gaĭa kendu ta gorde oztutzeroĭo. Oztu danean, esnerik ba-dauka, kendurik, asi zaite ori, artarako tresnetan, edo konketa batean, edo beste edozein ontzitan ziri edo kutxarekin ongi nasten; lendabizian metu egingo zaizu, baĭo ordu laurden bat deramazuneko loditzen asten zaizu.

Ez utzi eskutik, nasi ta nasi; ordu erdi bat orduko loditu zaizu ta gogortu ere bai naski edo laxter beintzat. Orduan, oraindik gelditu litzaikioken esnea kentzeko bota gaĭetik ur otz garbia; irarazi ta or dezu guria.

Eztia nola garbitu?

Eztia kendu diezu erlei ta argizari ta eztia nasian dauzkatzu ta eztia be-reizteko oĭen lan txara artzen dezu. Ikasi ba. Ezti ta argizari edo peaska puskak bota ditzazu pexko ondo garbitutakora. Ori larazetik zintzilika jafi ta sua doi-doi edo ezain-ezain berotzeko aĭa egin azpitik. Artean pexkoan dezun peaska nasi ziri batekin, kontu idukiz *ez gero irakiĭazteko*. Ondo guzia urtzen danean atera ta ufengo ogeita lau edo befogei orduz mugitu gabe utzi bear dezun leku-ra eraman. Sartu pertzari erdi-erdian makil, alde bat bestea baĭo askoz lodia-goia duena, alde lodiz bera eztian, pexkoa ukitzeraĭo. Makiĭa tente erdian due-la utzi esan degun orduetan eta gero eldu makiĭari goitik eta poleki-poleki argi-zari gaĭnean dagon guzia batean aterako zaizu. Azpian oraindik beatzen bat edo bi zakara izango du, ori baztartu ta oĭa ezti garbi ta goxo.

ARDO-EGINTZA

ARDOAK EGITEN DIRA

Ardotegiak Alcazar de San Joan'en

(Ciudad Real)

Loidi ta Zulaika

Urutidazkin edo Telegrafoa: «LOIDI»

ETXE ONEN LAN NAGUSIA

Meza Santurako ardo zuri gozoa egiten da

Iruña'n, (Mercaderes, 13) Eusebio Garicano, Ordezkaría.

Donostia

Castellanas'tar Miguel'en

ESCULTURA

RELIGIOSA

Pilazko (bultozko) Eliz Irudi

Lantegia

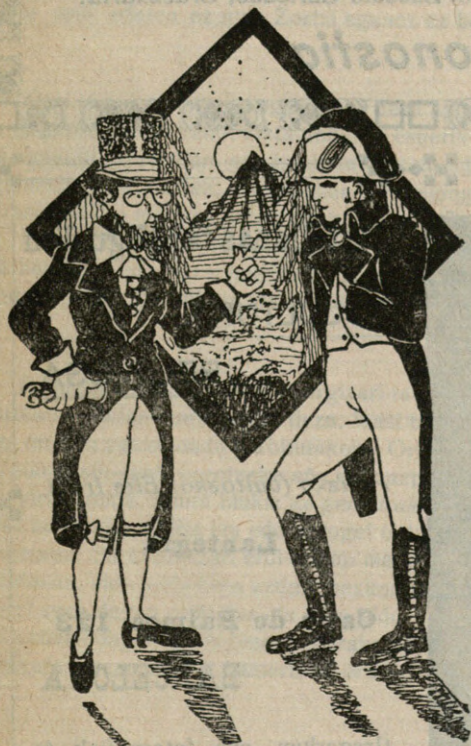
Calle de Balmes, 123

BARCELONA

(Iragarkun edo fotografiak ta
argirudiak fotografiak duan)

Ez dago beste biderik

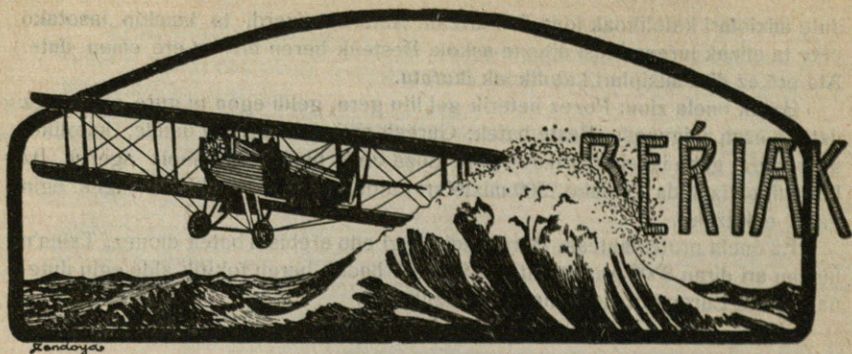
La Reveillere - Lepeaux
izen polita zuen gizon sasi jakintsu bati, Jesukristoren Elizabaño eliza obeago bat asmatzeko asmoa buruan sartu zitzaion. Ekin ta ekin, baita ere asmatu. Baño egiñalak egin, erlijio beña ezin zen zabaldu. Ofengatik kiskaldurik zebilen gure jakintsu gizajoa. Ala ezin bizi ta jo zuen ordun mundu guzian entzuna zan Napoleon agintariarengana.

—Sinistuko didazu, jauna? Nere erlijioak, ain polita, ain egokia izan aŕen, ez du sustraik botatzen, ez du gizon batiere irabazten.

—Jakintsu adiskidea, erantzun zion Napoleonek. ¿Jesukristorekin leyaka ibiltzea egiz nai dezu? Ea bada: ostiral batean gurutziltzatu zaitzatela,

eta uŕengo igandean piztu zaite beñiz. Ez dago beste biderik.

Otermin.

Aita Santua ta Mejiko'ko katolikoak

Oso aundiak dira ango katolikoak eramaten ari diran lanak; oso asko dira oraindano, beren sinismena agertzeagatik, bizitza eman bear izan duten katolikoak. Aita Santuak askotan itz egin du, efi guziaz argi esateko Mejiko'n gertatzen dana, baño ezta bere itza bear bezela entzun ta iya bakarrik utzi dute.

Onegatik Aita Santuak Amerika'ko izperingi edo periodiku guziaz eskatu die laguntzeko, Mejiko'n katolikoak egiten zayena, mundu guziari argi ta garbi esanaz.

Aita Santuak dionez, etzaie inoiz katolikoak begiratu, gaur Mejiko'n begiratzan zayen gofotoakin. Ofegatik Amerika'ko izperingiak on aundia egin ta asko irabazi dezakete Eliza ta gizon guzien aurfan, egia esanaz.

Prozesioak nai ez dituan alkate bat.

Orain bi urte, Nantes'ko alkateak, gogorik etzuela ta besterik gabe, katolikoak prozesioak debekatu zizkien. Gotzaiak edo obispoak alkatearen lege au auzitegira (juzgado) eraman zuan ta gauza Paris'en erabakitzen zan bitartean jai aundietan katolikoak ixilik, baño milaka, kalez-kale elizara bildu dira, alkateari beren eskubidea erakutsi naiaz. Bi urte luze bear izan dira erabakia emateko, baño katolikoak pozik utzi ditu; erabaki ortan alkateari esaten zayo, ez ditzakela debekatu katolikoan prozesioak.

Mixiolari ta sendagiileak.

Esan bearik eztago zenbat on egin dezaketen mixiolariak beren mixiotan, ara joan baño lenago, gorputzaren gaitzak ezagutzen ta sendatzen ikasten badute. Protestanteak onegatik sayatzen dira beren mixiotara sendagiile ta gaxozai asko bialtzen.

Katolikoak Baviera'n degu lenengo etxea, mixiolariak gorputzak sendatzen erakusteko egiña. Oraindano Alemania'k mixiolari sendagiile edo mediku asko bialti ditu mixiotara ta lan bikaña egin dute. Len esan degun etxe ori etzaye orain naikoa ta aunditzera dijoaz. Ortarako bear duten dirua lenbailen biltzearen, katolikoak loteri aundi bat egitera dijoaz, gobernuaren baimenarekin.

Protestanteak lanean.

Palestina'n lan geyago egiteko asmoakin, protestanteak Jerusalem'en baztar edo kongresoa egitekoak ziran. Orain badirudi beste asmo bat dutela; Jerusalem'en ikastetxe edo eskola egin nai luteke, Palestina'n lenbizi ta gero Palestina'tik kanpoko mahomataren artean lan egingo duten mixiolari beriak egiteko.

Mixiolari kementsuak.

Txinakoen artean piztu dan naspiña ta bufukarekin asko eraman bear izan

dute mixiolari katolikoak joan dan urtean. Ainbeste izerdi ta lanakin jasotako etxe ta elizak lufean ikusi dituzte askok. Besteak beren bizitza ere eman dute. Ala ere ez dira mixiolari katolikoak ikaratu.

Batek onela zion: Pozez beterik gelditu gera, geldi egon ta gure etxeak ez uzteko esan zaigunean. Beste batek: Gureak ez tiranak arituta daude, katolikoak bildurik gabe ikusirik. Etzaye gure Eliza orain bezin edera inoiz agertu. Itz bat naikoa izan da Txinako 2500 mixiolari katolikoak beren tokietan, iges egin gabe, eukitzeko.

Ez onela protestanteak. Beren aldizkingi edo erebista batek dionenez, Txina'n lanean ari diran 8000 protestanteetatik, 5000 badira beren tokitik alde egin dute-nak. Asko Europa ta Goi-Amerika'ra itzuli dira.

Ilabete onen amairugañen egunean meza bat emango da «ZERUKO ARGIA'-REN» irakurle, zabaltzale ta ongile guztien alde, Antonio Santuaren aldarean.

Alberdi ta Lagunak

Yute'zko irun-gai ta txiri-kordaen egileak. (Hilados y trenzas.)

Zakuak, arpilera edo amukozko eunak eta espartzin-oyalki on-onak ortxe dituzu.

OLAK EDO (PABRIKAK)
AZKOITT'N (Gipuzkoan)
ETA
IRUÑA'N (Pamplona).

Eliz-legezko Argizariak

Elizkizunetarako ontzat emanak

MARKA LEGEZKOAK

Máxima: Meza santurako bi argizarietarako eta Pazkozko argizari lodirako.

Notabili: Aldareko beste argizarietarako.

Ritoen Congregazioak 1904'eko Negularen 14'ean Agindua, betera-zitzen dute Goitzai (Obispo J. G. Agurgafiak. Auek agintzen duten eran egiñak dira auek.

Eskatu ikusteko ta salgaien befiak ere bai egileari

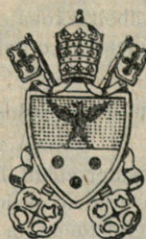
Quintín Ruiz de Gauna'ren

Seme Jauna

Vitoria (Gazteiz) España
Itsasoz aruntzako bialketak

Chocolate Gauna'renak
Gazteiz'en (Vitoria)

ARDO-EGINTZA

ARDOAK EGITEN DIRA

Ardotegiak Alcazar de San Joan'en

(Ciudad Real)

Loidi ta Zulaika

Urutidaskin edo Telegrafoa: «LOIDI»

ETXE ONEN LAN NAGUSIA

Meza Santurako ardo zuri gozoa egiten da
Iruña'n, (Mercaderes, 13) Eusebio Garicano, Ordezkaría.

Donostia

Castellanas'tar Miguel'en

ESCULTURA

RELIGIOSA

Pilazko (bultozko) Eliz Irudi

Lantegia

Calle de Balmes, 123

BARCELONA

(Iragarkun edo fotografiak ta
argirudiak fotografiak duan)

Zeruko Argiaren artzaleai

Oarāk. 1.ª Alde geinetan ba-degu geren Ordezkaria ta Ilbeltzekoan esaten genizuten, zein dan efi bakoitzekoa. Gure aldizkariaren Artzaleak ari ordaintzea nai genduke, geori bialtzea baño geiago.

2.ª Basefietan bizi zeratenak efira zatoztenean ordaindu, afen, Ordezkaria zuen guzien basefietaraño joatera beartu gabe.

3.ª Basefietan bizi zeraten artzaleai etzaizutela irixten esaten zaigu. Emendik guzionak egun berean ateratzen dira, baño zuek ondo artzeko esaiozute, afen! koreoa deramanari olako edo alako etxean kalean uzteko zuena, ta ikusi-kodezute zein gutxi gelditzen dan zuengana gabe.

4.ª Nola nai dela irixten ez ba-zaizute, tarjeta bat bedere biali, gaztigatuz etzaitzuela iritxi.

5.ª Artzalearen bat iltzen danean, nai genduke, beretzat besteak gurekin batean Jaunari eskatzea ta artarako jakitea eman bere eriotza gure aldizkarian. Baño ori bere etxeokak, edo ordezkariaren bidez gaztigatu iguzute, afen.

6.ª Bizi zeraten lekutik iñora aldatzen zeratenean, gaztigatu len baño len, aldatu zeraten leku befira zuzendu dezaizugun.

7.ª Edozeñek ordaintzen duenean edo beste zerbait gaztigatzen digunean, esan dezaigula artzale beraren izenarekin, ez aren senar edo andreanarekin.

Alberdi ta Lagunak

Yute'zko irun-gai ta txiri-kordaen egileak. (Hilados y trenzas.)

Zakuak, arpillera edo amukozko eunak eta espartzin-oyalki on-onak ortxe dituzu.

OLAK EDO (PABRIKAK)

AZKOITIN (Gipuzkoan)

ETA

IRUÑA'N (Pamplona).

Eliz-Legezko Argizariak

Elizkizunetarako ontzat emanak

MARKA LEGEZKOAK

Máxima: Meza santurako bi argizarietarako eta Pazkozko argizari lodirako.

Notabili: Aldareko beste argizarietarako.

Ritoen Congregazioak 1904'eko Negularen 14'e'an Agindua, betera-zitzen dute Goitzai (Obispo J. G. Agurgafiak. Auek agintzen duten eran egiñak dira auek.

Eskatu ikusteko ta salgaien befiak ere bai egileari

Quintin Ruiz de Gauna'ren

Seme Jauna

Vitoria (Gazteiz) España

Itsasoz aruntzako bialketak

Chocolate Gauna'renak
Gazteiz'en (Vitoria)

Zenbat andre on, ainbeste etxe on!

Ona gure efiaren esaera zar mamitsuenetako bat.

Beste euskaldun askok egi au bera beste bi aldetara esaten dute:

Etxeko andre nolako, etxe aldea alako, diote batzuek eta beste batzuek beriz: *zenbat andre on, ainbeste gizon on!*

Ondo esan lengo esan zuenak: *gizonak jartzen dituzte legeak, andreak beriz oiturak*.

Etxeko izanera guzia, ango andrearen arabera izaten dela nai du onek esan. Argatik etxeko andre izan bear duena ez ditekete nornai izan, etxe alderik oberena ere efekara ez-pada joango.

Alaxe ikusten ere da. Etxeko andre garbia, txukuna ta moldatxua den lekuetan, geienean alaxe azaltzen dira ango baztar guziak, ango beren gauza eta tresnakin batera.

Zenhen ederki ematen duen alako etxeak, den beartsuena baldin-bada ere! Ezta gauza asko egongo, baño ango gauza bakarrak bakoitza bere lekuan eta alako egokitasunean!

Zenhen ederki agiri dan an, bere etxe-txokoa maite duen andrearen eskua!

An ba-da norbait begia erne daukana; an ba-da norbait begiak arapatuko luke ntsa zuzentzen duen esku trebea daukana; an ba-da norbait bear dena ekartzeko, on eztena kentzeko, oker dagoena zuzentzeko... bestela etxe ura ez litzeke dagon bezin egokieran agertuko. Alakoa izan bear zuen Ama-Birjiñaren etxea.

Ura ere alakoa zelako, izan zituen Jesus bezin Seme ona ta Jose bezin senar maitagaria.

Baño andre onak eztira egun batez alako egiten. Andre onak eziera ona bear du aurtzaroan, ardura aundia gaztetan ta ontasun aundia beti.

Amak, ardura aundia artu, ba, zuen alaben aziera ta ezieran. Biarko zuen alaben eta aiekin bear duten guzien etorkizuna zuen eskuetan dago.

Gaurko aur onetatik, biarko neskatz onak, eta neskatz on eta zintzoak bakarrik, biarko *etxe on* egingo duten andrea.

Txitaen janariak

ZERUKO ARGIA'ren irakurlien artean txitak azten dituztenak izango diran ezkerro, gauza onuratsua deritzagu garai ontan nolako edari ta janariak eman bear zaizkien azaltzea.

Edariak.—Jayo ta 48 ordu igaro arte, ez dute txitak ezer ez jan ez edan bear. Geroztik irugañen eta laugañen egunean janari legoñen ondoren 5 minututan ur garbia eman lekieke. Ufengo egunetan, berak nai dutenean edateko uzten zaye ontzi garbietan, zikintzen danean eta gutxienez egunero aldatzen dala. Zortzi-gañen egunetik aufera guria kendutako esnea ematen bazaye obe; esne au zoratua edo gafaztua bada, ez zaye burnizko ontzietan eman bear, kaltegarria zayelako.

Janariak.—Len esan degun bezela, lenengo 48 orduetan ez dute ezer jan bear. Ondar edo are txiki ta garbia iresteak asko laguntzen die, gero jan bear dutenak on egin dezayen. Irugañen egunean, 48 ordu bete ondoren, bi ordutik bi ordura gaberarte amar minutu inguruko janaldiak ematen zaizkie. Egun ontan eman bear zayena otapufak (ogiapufak) dira; azkenaufeko janaldian, emateko otapufak gurigabeko edo bera ainbat ur botatako esnetan bustitzen dira eta beatzkin estututa kentzen zaye esnea.

Laugañen egunean asita egunero sei aldiz ematen zaie jaten, batean janari legoña eta bestean zukua, txandaka; lenengo eta azkenengo janariak legofak izan bear dute. Orain ordua auferatu ta dagoan ezkerro, lenengo aldiz goizeko zazpi ta erdiak eta azkenengoa afatsaldeko zortzirak aldian ematen zaye jatekoa. Janari legofak otapufak dira. Boskañen egunean bein, seigafenean biritan eta zazpigafenean iru aldiz otapufen orde z gari ale erdibitua ematen zaye. Egun auetako zukua, len esan degun bezela, esnetan bustitako otapufak dira.

Boskañen egunean asita kutxatxo batean, txitnak nai dutenean artzeko, austutako ispelak (conchas de ostra) eta egur-ikatz, au ere austuta, eta legafa eta beste batean zaya uzten zaye. Era berdiñean, nai dutenean jateko aza-ori, alpapa eta letxua utzi bear zaizkie.

Zortzigafen egunetik aufera lau aldiz ematen zaizkie jaten, gari ta artoa zeatuta, eta zukua txandaka. Zuku edo ore au arto, gari eta oloaren iriñakin egiten da. Irin auetatik puska berdiñak jartzen dira eta oso-osorik, au da zai ta guzi daudela. Irin-naste oni euneko lau egur-ikatz austua eta euneko iru ispel austua ezartzen zaizkio. Dana al bada gurigabeko esneakin ezetu edo bustitzen da eta gero ore edo zuku oni afautza eta bakañoaren gibeñeko olioarekin egindako saltzatik lenengo egunetan orearenaren euneko bi nastutzen zaizkio, ufengo egunetan piskanaka euneko lauraño geituaz. Ona nola egiten dan saltza au: irabiati edo batitu ondo afautza bat. Afautza bat naikoa da ogei txitaentzako. Batitutako afautzari botatzen zayo kolarakada bat ur otx eta beñiro batitu, ondoren baño-marian pixka bat gogortu-arte berotzen da. Sutatik aterata irabiati edo batituaz batera bakañoaren gibeñeko olio afautza gañera botatzen da. Afautza batekin litro laurdin bat olio nastutzen da. Egindako saltza guzia bereala eman bear bada, azkar-samar botatzen da olio; eta egun bat edo bitarako gorde nai izan ezkerro, geldiroxeago bota eta geyago batitzen da.

Amaboskañen egunetik aufera, boskañen egunetik asita kutxatxoan utzitako zayaren orde z, ore a egiteko esan ditugun irin ta gañerakoakin egindako nastea uzten zaye, baño ezetu edo busti gabe. Irugañen astetik iru ilabeteraño janari berdiñak ematen zaizkie, baño afautza ta olioarekin saltza egitea garesti samar dan ezkerro, afautzaren orde z guria kendutako esnea erabili liteke. Eta kutxatxoan uzten zayen naste edo janari legofari lenbizi euneko lau afai-irin ezartzen zayo, iru ilabeterako pixkanaka euneko seiraño iristen dala.

OLOKI.

ARDO-EGINTZA

ARDOAK EGITEN DIRA

Ardotegiak Alcazar de San Joan'en

(Ciudad Real)

Loidi ta Zulaika

Urutidazkin edo Telegrafoa: «LOIDI»

ETXE ONEN LAN NAGUSIA

Meza Santurako ardo zuri gozoa egiten da

Iruña'n, (Mercaderes, 13) Eusebio Garicano, Ordezkaria.

Donostia

Castellanas'tar Miguel'en

ESCULTURA

RELIGIOSA

Pilazko (bultozko) Eliz Irudi

Lantegia

Calle de Balmes, 123

BARCELONA

(Iragarkun edo fotografiak ta
argirudiak fotografiak duan)

Zeruko Argiaren artzaleai

Oafak. 1.ª Alde geinetan ba degu geren Ordezkarria ta Ilbeltzekoan esaten genizuten, zein dan efi bakoitzekoa. Gure aldizkariaren Artzaleak ari ordaintzea nai genduke, geori bialtzea baño geiago.

2.ª Baserietan bizi zeratenak efiira zatoztenean ordaindu, afen, Ordezkarria zuen guzien baserietaraño joatera beartu gabe.

3.ª Baserietan bizi zeraten artzaleai etzaizutela irixten esaten zaigu. Emendik guziona egun berean ateratzen dira, baño zuek ondo artzeko esaiozute, afen! koreoa deramanari alako edo alako etxean kalean uzteko zuena, ta ikusiko dezute zein gutxi gelditzen dan zuengana gabe.

4.ª Nola nai dela irixten ez ba-zaizute, tarjeta bat bedere biali, gaztigatuz etzaizuela iritxi.

5.ª Artzalearen bat iltzen danean, nai genduke, beretzat besteak gurekin batean Jaunari eskatzea ta artarako jakitea eman bere eriotza gure aldizkarian. Baño ori bere etzekoak, edo ordezkariaren bidez gaztigatu iguzute, afen.

6.ª Bizi zeraten lekutik inora aldatzen zeratenean, gaztigatu len baño len, aldatu zeraten leku befira zuzendu dezaizugun.

7.ª Edozeñek ordaintzen duenean edo beste zerbait gaztigatzen digunean, esan dezaigula artzale beraren izenarekin, ez aren senar edo andreanarekin.

Alberdi ta Lagunak

Yute'zko irun-gai ta txiri-kordae egileak. (Hilados y trenzas.)

Zakuak, arpilera edo amukozko eunak eta espartzin-oyalki on-onak ortxe dituzu.

OLAK EDO (PABRIKAK)

AZKOITT'N (Gipuzkoan)

ETA

IRUÑA'N (Pamplona).

Eliz-Legezko Argizariak
Elizkizunetarako ontzat emanak

MARKA LEGEZKOAK

Máxima: Meza santurako bi argizarietarako eta Pazkozko argizari lodirako.

Notabili: Aldareko beste argizarietarako.

Ritoen Congregazioak 1904'eko Negularen 14'ean Agindua, beterezitzen dute Goitzai (Obispo J. G. Agurgafiak. Auek agintzen duten eran egiñak dira auek.

Eskatu ikusteko ta salgaien befiak ere bai egileari

Quintin Ruiz de Gauna'ren

Seme Jauna

Vitoria (Gazteiz) España

Itsasoz aruntzako bialketak

Chocolate Gauna'renak
Gazteiz'en (Vitoria)

PERU GORI

—Ni erlijo gauzetan ajolagabea naiz: zu ere egunen batean nere antzekoa izango zera noski.

—Ni? Ez orixe.

Auxe itz egin zuten Peru gori ta Joxe Felipek kape-etxe batean sartzean.

Etxe bafuan bero bero egoteko ohea zegoan eguraldia, kanpoan otz eta la-
-ño zegoan ta.

Kape-etxe beroan sartu ba ziran sartu, txaloa jo ta bereala agertu zan mo-
foi amantal txuriduna, zer nai zuten galdetzer.

—Zer nai dezute, galdetu zien gure gizonai.

—Ekari biontzat kape bero beroa, gaur otz dago ta ea zerbait berotzen
geran.

Mutil zintzoak lufuna botaka zegoan kapea mai borobilean jafi orduko, poz-
tu ziran bi lagunen begiak. Zurupa bat edo bi eginta piztu zituzten txokor edo
puro edefak eta ekin zioten efetze ta edateari gozoro.

Ondoko maietan izketan ziarduten Praxku-lapiko, Kaska-gogor, Praka-ja-
rio ta beste olako batzuk.

Bizi ari ziran izketan. Ixo ta entzun.

—Zuen aita oso bildurtia dek; Amiltegiko aldapatik igarotzen danean amil-
tegitik iru edo lau metro gorago juaten dek beti, esan zion Kaska-gogofek Prax-
ku-lapikori.

—Ederki egiña. Bein baño geiagotan erori omen dira gizon batzuk amiltegi
ortatik bera bere ondotik igaro diralako, nere aita orégatik alde egiten du. Zuk
zer nai dezu ba, nere aita erori ta iltzea?

—Ederki egiten du, esan zuan Peru-gorik bere lekutik.

Kaska-gogofek, beñiz Praxku-lapikori:

—Nik ere entzun diat ori, besteak erori dirala ta zer? Nik eztiat inor ere
erortzen ikusi. Ire aita...

—Nere aita zer?

—Ire aita bildur geiegi zeukak.

—Ez jauna, esan zuan Peru-gorik. Jaun ofek entzun du eñian, ala esaten da-
lako, lau metro baño geiago urbiltzen dana amiltegitik bera erortzen dala: ofe-
gatik gizon zentzudun guziak ori egin bear du; bada ezpada, ariskutik alde egin.

—Praxku-lapikoren aita bildurtia, oiñoa, ustel-ustela da.

—Ixo, madarikatua!! Nor zera zu nere aitaren izena zikintzeko?

—Ni? Kaska-gogor.

—To, ba. Au esanaz batera, sekulako kankatekoa eman zion Praxku-lapi-
kok Kaska-gogori bere kasko gogor-gogofean. Bestea ere etzan besoak guru-
tzatuta gelditu: biok elkari eldu zioten ta joka ta zilipurdika asi ziran. Au ikus-
tean kapea artzen ari ziran guziak lasterka etori ziran aiek berextera.

Azkenean berezi zituzten ederki berotuta ala ere. Ezpaltiz lagunengatik bie-
takoren bat iltzea efaz izango zan noski.

Burukalariak etziran il; baño pitxer, baso, bonbil edo botil askoren bizia
orduntxe bukatu edo akitu zan, purukaturik gelditu ziran ta.

Atera (irten) dira gure Peru-gori ta Joxe Felipe ta kalea zear duaz.

—Kaska-gogor ofek kaskoak gogorak ditu gero.

—Bai gizona, bai ta mia?

—Joxe Felipe, badakizu laño otza dagola?

—Bai, otza dago benetan.

Baduaz bi lagunak arin-samar otza ateratzeko asmotan edo, ta alako batean ots eta ojuak entzun dituzte, itxuraz, ondoko kale batekoak.

Lenbizian burunda bat ziruditen, gero oju batzuk entzuten ziran ta ¡Zezena, zezena! entzun zuten Peru-gorik eta Joxe Felipek. Zezena oraindik etzebiñen berak zeuden kalean, baño zezena zebiñen kaleak gure gizonen kalera ta beste batera aterabidea zeukan. Zeintara joko ote zuen. Bearbada Peru-gorik zezenaren adar zorotzak ondoan ikusiko zituan, bearbada beste kaletik juango zan. Joxe Felipek esaten zion:

—Ezta emendik etoriko.

—Ta etortzen ba da?

—Zezena, zezena!! beriz ere entzun zan.

Orduan Peru-gorik ikaratu zan izugarri ta burua galdu ere bai: zezenaren adaretatik bere txitxiak gordetzeko (100 kilo), etzeukan ondo-ondoan zeukan etxekeo atetik sartzea baizik; baño, au egin beaŕean, gertu zegon parol aundi batera igotzeari ekin zion, bai kosta ere: aiek estuasunak!

Joxe Felipe, lasa-lasa parolaren parez-pare zegoan atean, gelditu zan zezena agertuko balitz eskalerak gora juateko prest, ta, paŕari ezin eutsiz, Peru-goriren parol muturŕean katu bat *miau* ta *miau* ta *miau* ari zalako, ta gañera, aris-kurik etzeukatela ikusten zualako.

Peru-gorik lafi zan gizajua, goitik katuaren bildur zan, betik beriz, zezenaren bildur zan; baño katuak salto egin ta, tximista bezin arin, etxe batera sartu zan ta zezen ikaragarria, isatsa aŕoturik, beste kaletik juan zan.

Peru-gorik noizbait ere bere parolatik jetxi zan, baño zezera etoriko ote zan bildur pixka batekin.

Izketarako gogo gutxi zuan.

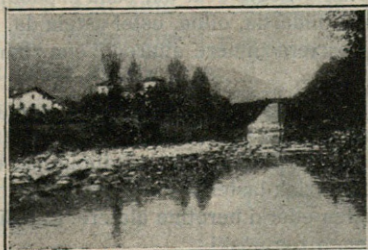
Joxe Felipek ikusi zuan Peru-gorik zerbait exeri-ta egotea on izango zitzaiole ta, bildur pixkaren batekin badaere, esan zion:

—Guazen orko eliza ortara ta berokian jaŕita egongo gera.

—Bai, guazen; orko parol ortan asko nekatu bai naiz.

Osinbura

(Uŕengoan azkena)

ARDO-EGINTZA

ARDOAK EGITEN DIRA

Ardotegiak Alcazar de San Joan'en

(Ciudad Real)

Loidi ta Zulaika

Urutidazkin edo Telegrafoa: «LOIDI»

ETXE ONEN LAN NAGUSIA

Meza Santurako ardo zuri gozoa egiten da
Iruña'n, (Mercaderes, 13) Eusebio Garicano, Ordezkaria.

Donostia

Castellanas'tar Miguel'en

ESCULTURA

RELIGIOSA

Pilazko (bultozko) Eliz Irudi

Lantegia

Calle de Balmes, 123

BARCELONA

(Iragarkun edo fotografiak ta
argirudiak fotografiak duan)

Zeruko Argiaren artzaleai

Oarāk. 1.ª Alde geinetan ba degu geren Ordezkaria ta Ilbeltzekoan esaten genizuten, zein dan efi bakoitzekoa. Gure aldizkariaren Artzaleak ari ordaintzea nai genduke, geori bialtzea baño geiago.

2.ª Basefietan bizi zeratenak eñira zatoztenean ordaindu, afen, Ordezkaria zuen guzien basefietaraño joatera beartu gabe.

3.ª Basefietan bizi zeraten artzaleai etzaizutela irixten esaten zaigu. Emendik guziona egun berean ateratzen dira, baño zuek ondo artzeko esaiozute, afen! kofeoa deramanari olako edo alako etxean kalean uzteko zuena, ta ikusi-ko dezute zein gutxi gelditzen dan zuengana gabe.

4.ª Nola nai dela irixten ez ba-zaizute, tarjeta bat bedere biali, gaztigatuz etzaizuela irixi.

5.ª Artzalearen bat iltzen danean, nai genduke, beretzat besteak gurekin batean Jaunari eskatzea ta artarako jakitea eman bere eriotza gure aldizkarian. Baño ori bere etxeokak, edo ordezkariaren bidez gaztigatu iguzute, afen.

6.ª Bizi zeraten lekutik iñora aldatzen zeratenean, gaztigatu len baño len, aldatu zeraten leku befira zuzendu dezaizugun.

7.ª Edozeñek ordaintzen duenean edo beste zerbait gaztigatzen digunean, esan dezaigula artzale beraren izenarekin, ez aren senar edo andreanarekin.

Alberdi ta Lagunak

Yute'zko irun-gai ta txiri-kordaen egileak. (Hilados y trenzas.)

Zakuak, arpilera edo amukozko eunak eta espartzin-oyalki on-onak ortxe dirazu.

OLAK EDO (PABRIKAK)

AZKOIT'N (Gipuzkoan)

ETA

IRUÑA'N (Pamplona).

Eliz-Legezko Argizariak

Elizkizunetarako ontzat emanak

MARKA LEGEZKOAK

Máxima: Meza santurako bi argizarietarako eta Pazkozko argizari lodirako.

Notabili: Aldareko beste argizarietarako.

Ritoen Congregazioak 1904'eko Negularen 14'ean Agindua, betera-ziitzen dute Goitzai (Obispo J. G. Agurgafiak. Auek agintzen duten eran egiñak dira auek.

Eskatu ikusteko ta salgaien befiak ere bai egileari

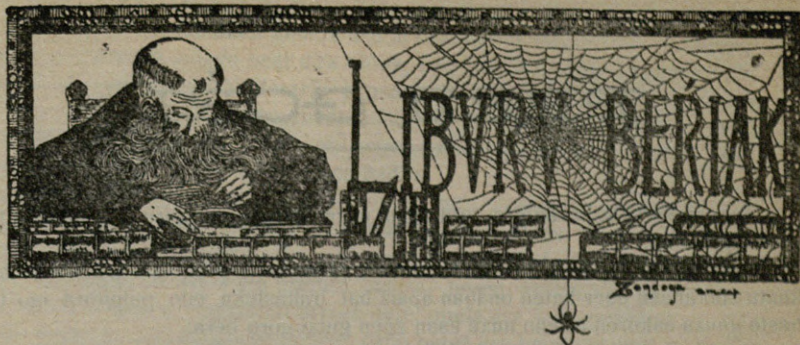
Quintin Ruiz de Gauna'ren

Seme Jauna

Vitoria (Gazteiz) España

Itsasoz aruntzako bialketak

Chocolate Gauna'renak
Gazteiz'en (Vitoria)

J. B. Eguskitza, *Afasate'ko Euskal-egunetan egindako itzaldia*. Eguskitza Euskaltzain argiak. Afasate'ko euskal-egunetan, joan den urteko Irailaren (Ago-faren) 4'an egin zuen itzaldi edera berex argitaratu du liburutxo batean, orduan itzaldi ura entzun etzutenak ere irakurtzeko era izan dezaten. Aita Kardaberaz santuak bein esan zuen: *Euskerak burua jasotzea Jainkoak nai du*; eta itz oiek oñaritzat artuz erakusten digu itzaldi ortan Eguskitza Jaunak, Jainkoak nai duen ori nai izan bear degula guk ere, ta zer afazoi ditugun ortarako. Euskaldun gu-ziak irakurri bear lukete itzaldi eder sutu ori; euskera maite dutenak beren mai-tasun ortan gero ta geiago berotzeko; euskera maite ez ta galdu naiez dabilte-zenak beriz, gaizki ari dirala ikusteko, zorakeri andian daudela ezagutzeko.

Belaustegi'tar P. Y., *Gardoztokiko Gogo gaiso-aldez bederatzuñeuna*. Izen onekin argitaratu du Belaustegi Apaizak Purgatorioko animen onerako be-deratzuñen bat. Lenbizi bederatzu egunetarako otoitzak dakazki, ta azkenean berex beste bederatzu gertaera, egunero bat irakurtzeko. Bizkaï'ko euskeraz da-go. Euskera zailtxoa iduritzen zaigu bederatzuñen ofena.

A. Jose Maria Azkue Prantziskotafa, *Ama Mariaren Sortze Garbiari Be-deratzuñeuna*. Lenago beste Prantziskotar batek luzeago ta euskera mordoñoan egindako bederatzuñen ori, orain A. Azkuek zerbait laburturik eta euskera apa-ñagoaz jantzirik befiz argitara atera du. Lenbizi dakarzki egunero asieran ta az-kenean esan bear diran otoitzak, gero egun bakoitzerako gogoraldi labur poli-tak. Euskera ere argia ta garbia darabil A. Azkuek, beste bere liburu guzietan bezela.

Almanaque «La Baskonia» 1928. Jose R. de Uriarte Euskaldun sutuak, Ameriketako Euskaldunen artean Euskalzaletasun ta Euskalduntasuna beti piz-turik idukitzeko, aspaldiko urtetan «*La Baskonia*» izeneko aldizkari bat argita-ratzen du. Ortaz gañera urtero *Almanaque* bat ere ateratzen du, ta aurtengoa begien aurrean daukagu, Egiñeak berak bidali ta. Irakurgai eder asko dakarzki, geienak Euskaleñiaz edo euskaldun-gauzaz, eta gañera edergari, fotografia ta asko ere bai.

Jose R. de Uriarte, *B. y no V.* Uriarte Jaun ori aspalditik ari da erderaz *Basko*, *Baskonia*-ta idatzi bear dirala, ta ez *Vasco*, *Vasconia*, orain arte gei-ek egin duten bezela. Gai ortazko sailtxo batzuek ageñerazi zituen bere aldiz-kari *La Baskonian* ta an sailka atera zuena orain ogei-ta-zazpi ofialdeko liburu-txu batean bildurik atera du. Or erakusten du erderazko itz *vasco* euskeratik (*basoko*) datoñela, eta euskeraz ezpaitago *v*-rik ez *c*-rik, *vasco* ez baño *basko* idatzi bear dala erderaz ere. Su andiaz ekiten dio Uriarte Jaunak bere lan ofi; baña ala ere, jende asko bilduko ote ditu bere iritzi ortara? Beldur gera ezetz. Españafak ain egiñik daude *vasco* ta *Vasconia* ta *vascongado* ta olakotara, eta guzia batean aldaraztea ezta eñaz izango, naiz arazoia ori eskatu.

PERU GORI

Aspaldi sartu ezpazan ere, oraingoan elizan sartu zan gure Peru-gori eta bere lagun ona.

Aiek sartzerakoan Efosarioa esaten ari ziran jende elizkoiak. Onen ondoan kanta edo abesti eder baten ondoan apaiz bat irakasleku edo pulpitora igo ta beste gauza askoren artean auxe esan zuen gutxi gora bera:

Gure bizia laburra da, ta guziok ilbearak gera: emendik urte gutxira gizonik mardul eta osasuntsuena obira jetxi izango da, berak ikusi ta jakingo du geroko biziaz Erlijio santuak erakusten duana egia dan ala ez.

Ezpadet nik sinisten, nere parak, esamesak, afokeriak eta erlijiozko ajolagabekeria gora bera, gertatu bear duana gertatuko da; onai ta gaiztoai bere ordaña ematen zaien beste mundua baldin ba da, nik badala ukatzen dedalako, ezta mundu ori aienatuko, eta ukatzeak ez nau gordeko betiko legeak emango daten zorion edo zoritxaretik.

Itzen naizenean ezereza edo betiko bizitza topatu det. Eginkizun au nere-nerea da, munduan bakar-bakarik izango banintza bezin nerea; ezta inor nere lekuan jarfiko, ni zorionetik edo zoritxaretik gordetzeko.

Onek argi adierazten digu Erlijioa antsi edo kontu aundiko gauza dala eta, «Dana dala, nik ez tet Erlijioaz ajolik izan nai,» esaten duana gizonik zentzugabeko ena dala.

Bide egiten duen gizon batek bere bidean ibai aundi bat topatzen du, beste aldera igaro (pasatu) bear du; eztaki olako edo alako lekuan ariskurik ba dan, ta entzuten du bera bezela bazterean dauden batzuk leku batzutan oso ur aundia dagoala ta leku oietatik inor ere ezin atera (irten) dala esaten dutela.

Zentzugabeak dio: Zer zait niri orko esamesengatik, eta ibaian sartzen da nundik sartzen dan ere begiratu gabe».

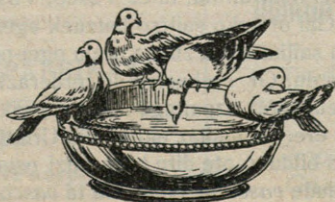
Asko erasan zioten Peru-gofiri apaizaren itz auek ta apaldu-ondoan oeratu zanean, auxe zion bere baruan:

«Apaiz jauna zuzen dago. Nik esan det kape-etxean ariskutik iges egitea ongi dagoala, Kaska-gogoren kontra atera naizenean, zezenari ikusi baño len ta, bada ezpada, iges egin diot ta inpernuari ez diot, bada ezpada, iges egin bear? Bai iges egingo diot alegiñetan.

Datofen igandetik asi ta igandero elizara juango naiz.»

Osinburu

(Ufengoan azkena)

ARDO-EGINTZA

ARDOAK EGITEN DIRA

Ardotegiak Alcazar de San Joan'en

(Ciudad Real)

Loidi ta Zulaika

Urutidazkin edo Telegrafoa: «LOIDI»

ETXE ONEN LAN NAGUSIA

Meza Santurako ardo zuri gozoa egiten da

Iruña'n, (Mercaderes, 13) Eusebio Garicano, Ordezkarria.

Donostia

Castellanas'tar Miguel'en

ESCULTURA

RELIGIOSA

Pilazko (bultozko) Eliz Irudi

Lantegia

Calle de Balmes, 123

BARCELONA

(Iragarkun edo fotografiak ta
argirudiak fotografiak duan)

Zeruko Argiaren artzaleai

Ondo ikusi ta gogoan artu

ZERUKO ARGIA'ren artzale batzuek gaztigatu digute, (naigabez beterik), ZERUKO ARGIA beren etxetara eramateagatik *kofeoak* aldiko bi soseko edo amar zentimoko bat eskatzen diela.

Ikasi, ba, artzaleak. ZERUKO ARGIA'ren *kofeotako* artzekoa, urtearen asieratik ordaindurik daukagu. Zuen kofeo-mutilak ez dezakizue zentimo bat kendu, ori eramateagatik. Ikusi dezala azalean: «Correo Concertado.»

Beste batzuei zertifikadua delako aitzekian 45 zentimotaraño kendu dizkitzuela.

Uste degu, ez jakiñean egin dutela ori; ustez naiko *señu* etzeramatelakoan. Baño ofengatik ere ain gutxi kendu zezakizuen, naikoa dute-ta zertifikaduak, (liburuak diranean, gurea zan eran), pisuaz gañera beste *bos zentimoko* bat. Eta guztia berekin dutela biali genitun emendik.

Oñelako edozein uts kofeotan gertatzen zaizuten bezin laxter, gaztigatu mesedez onera: R. P. Director de ZERUKO ARGIA, Pamplona.

Alberdi ta Lagunak

Yute'zko irun-gai ta txirikordaeen egileak. (Hilados y trenzas.)

Zakuak, arpilera edo amukozko eunak eta espartzinoyalki on-onak ortxe dituzu.

OLAK EDO (PABRIKAK)

AZKOITIN (Gipuzkoan)

ETA

IRUÑA'N (Pamplona).

Eliz-Legezko Argizariak

Elizkizunetarako ontzat emanak

MARKA LEGEZKOAK

Máxima: Meza santurako bi argizarietarako eta Pazkozko argizari lodirako.

Notabili: Aldareko beste argizarietarako.

Ritoen Congregazioak 1904'eko Negularen 14'ean Agindua, betertzitzen dute Goitzai (Obispo J. G. Agurgafiak. Auek agintzen duten eran egiñak dira auek.

Eskatu ikusteko ta salgaien befiak ere bai egileari

Quintin Ruiz de Gauna'ren

Seme Jauna

Vitoria (Gazteiz) España

Itsasoz aruntzako bialketak

Chocolate Gauna'renak

Gazteiz'en (Vitoria)

OĬOZAITZA

Askok uste dute oĬoak ez dutela irabazirik ematen, baĬo bear bezela zaindu ezkerro gauza jakiĬa da irabazi onak ematen dituztela. Erbesteko goberno batzuek oĬoak nola zaindu bear diran erakusteko ardura aundia dute. Emen argitaratzen degu euskeratuta Barbeau jaunak eginda, Kanada'ko Kebek aldeko gobernoak ango nekazarien artean zabaldu duan idaztitxoa.

Nola asi bear dan

EĬietan oĬotegi txiki bat egitea oso eĬeza da. OĬetarako etxeko bazter batean edo baratzaĬo txabolan eratu liteke edo bestela gastu aundirik gabe egin liteke. OĬo bakoitzeko bear dan tokia 1,20 x 1,80 metro da eta 1,80 x 3 metro dituan oĬotegi batean dozena bat oĬo euki litezke, aizea befitzen dala eta eguzkia kotetaraĬo sartzen dala. Batzuetan lotura edo enbalajeko kutxakin etekin ona ematen dituzten oĬotegiak egiten dira. Pianoak alde batetik bestera aldatzeko bi lotura-kutxakin oĬotegi jatofa egin liteke, kutxak alboetan jariaz eta bitartean alde batetik atea eta bestetik leyoa eta oĬoak atera ta sartzeko zuloa egiĬaz.

Udarako zulezko etxe-ezufa edo armazoya algodoizko tela edo ziriko edo kareztatutako zaku-telazko orma edo paretakin beteaz eta gaiĬa olez edo lafu-kartoiz estaliaz, etekin ona ematen duan oĬotegi oso merkea berealakoan egin liteke.

Bizi diran etxien jabeak ez diranak eta saritan aldatu bear dutenak, beren oĬotegia eĬez askatu eta alde batetik bestera eramateko erakoak egin bear dituzte.

OĬotegi aundiagoak nai dituztenak Nekazaritzako Ministeriora zuzendu litezke eta Ministerio onek utsean bialduko dizkie oĬotegien egitamu eta planoak. EgitaĬu eta plano aukerako askotako ikasketaen ondoren egiĬiak eta Kebek alderako egokienak dira, oĬoentzat osasungariaĬa eta oĬozayari lana eĬaztutzen diotenak.

Aizeberitzea. Garbitasuna eta Abar

OĬozayak auxa ardura aundiaz gogoan euki bear du bein ere aztu gabe: *OĬotegiak umedade edo ezetasun gabekoa izan bear duala.* OĬoak otza eraman lezake, ez ordea umedadea.

OĬotegiak bada aizea befitzeko eraz egin bear dira, oĬoak osasuntsuak izan ditezen. Au iristeko ofa bide on bat: oĬotegiaren zolaidura luĬetik goi samar bada, zolaiduran bertan edo bestela pareten be-aldean 15 zentimetro inguru diame-troko zulo bat egin liteke. Zulo ontan zabalera berdiĬeko eta 45 zentimetro lu-zerako ojalata edo zulezko tubo bat jartzen da. Zulo ortatik aize beĬi garbia sartzen da eta galdutakoa, zabalik badago leyoetik eta itxita badago leyoetan kristalen ordeĬ jartzen dan algodoizko telatik zear ateratzen da. Aizea beĬitze-ko egiten dan zulo onek ez du oĬo-koten ondoan egon bear.

Olotegiak ezetasunik izan ez dezan bere zolaidurak lufetik 25 edo 30 zentimetrora egon bear du; era onek gañera aratoi eta saguak sartzen ez du uzten. Udar eguzki berotik zaindu bear dira oloak; augaitik olotegiaren ondoan itzala egingo duan zugazti edo landarerik ezpadago, aterpe bat egin bear zaye. Eguzki-lore edo jirasol (Rusia'ko aundi motakoa) edo topinanbur batzuek erein ezkerro, aste gutxietan oloai oso atsegin zayen kerizpea egiten da. Arbiak ere itzal ona ematen dute, ezezkadan ereiten badira.

Baia edo oloak egunez egoten diran tokiko lufa gogortzen danean atxurkatu egin bear da, gañeko lufazala eta bertan legoken oloen zimaufa lurperatuaz. Lufa oraindik obeto garbitzeko, noizean bein karea zabaldu bear da. Baian jirasolak, topinanburak eta arbia ereiten badira, beren sustrayak lur gañean biltzen dan olo-zimaufa ongaritzat artzen dute, onela ere lufa garbituaz.

Esan degun au beti egin bear litzake, baño batez ere baia edo egunez oloak egoten diran tokia txikia danean. Lufa gogortzen danean, trinkotu egiten da eta gaitz itsaskor eta zofiak sortzen dira. Este ta zintzuresetako arak, lufa saritan atxurkatzen ez dan olotegietan sortzen dira, eta lufaren gogortasuna ta baiaiko zikintasuna dira beren zabaltzaierik onenak geienetan. Olozai trebeak diotenez arak eta zizareak, batez ere estetakoak, kalte aundiak egiten dituzte oloen artean. Oloak ilabete askotan gaitza berekin dutela egoten dira, olozaiak igari gabe, gaixo antzik ez dutelako, baño jakiña ez dute osasuntsu daudenean bezela etekihik ematen, geroago gaitz oetzaz itz egitean esango degun bezela.

Baita ere kontu aundia euki bear da olotegian zofirik sortu ez dedin. Ofetarako oloak banan banan eta al danik sarien aztertu bear dira, batez ere beroak asten diranean; eta zofiok sortu dirala ikusten bada, lenbailen galdu bear dira. *Unguento gris* da ofetarako sendagai on bat; baba beltz alea aña artu eta 5 edo 6 puska eginda, oloari isats azpian, ipurtzulo inguruan, bizkarean eta ego azpian igurtzi. Batzuetan au naikoa da zofirik geyago ez izateko, baño auek olotegian zabaldu badira, zearo garbitu bear da, keztatu (fumigatu) eta paretak kareztatuaz. Kareak bere *azido karbolikogaitik* ez du befiz zofiak sortzen uzten.

Luma arteko zofiaz gañera, oloai sortzen zaizkie beste arkakusu eta zofi gofiak, olotegiak kutsutuaz. Pareta eta koten zifituetan, oletan, kabietan eta bazter guztietan egoten dira mamoro auek eta gabaz oloak lo daudenean berakana joanda min aundia egiten die, odola atera ta edanaz. Auek ezin litezke kareaz galdu.

Zofi gofiak pilaka egoten dira eta petrolioakin edo euneko ogei *azido karboliko* nastutako sukaldeko olioakin galdu litezke. Kotak petrolioakin garbitu bear dira, baita kabiak ere eta olotegia azufre-lufunakin keztatu bear da. Zofiak galdu dirala uste izan afen, egun gutxi bañu befiz ikusi bear da, ea befiz agertzen diran; ala balitz, befiz egin bear dira len esandako garbitze ta ketutzeak. Olotegia beti garbi eukitzen bada nekezago sortzen dira zofiak eta garbitasun au beafezkoa da oloen osasunerako.

ARDO-EGINTZA

ARDOAK EGITEN DIRA

Ardotegiak Alcazar de San Joan'en

(Ciudad Real)

Loidi ta Zulaika

Urutidazkin edo Telegrafoa: «LOIDI»

ETXE ONEN LAN NAGUSIA

Meza Santurako ardo zuri gozoa egiten da
Iruña'n, (Mercaderes, 13) Eusebio Garicano, Ordezkaría.

Donostia

Castellanas'tar Miguel'en

ESCULTURA

RELIGIOSA

Pilazko (bultozko) Eliz Irudi

Lantegia

Calle de Balmes,^a 123

BARCELONA

(Iragarkun edo fotografiak ta
argirudiak fotografiak duan)

Salgai dauzkagun liburuak

Nere Laguna, Lezo'tar Jose Aita Kaputxinoak egiña.

Bi liburu eder-edefak. Urte guztiko igandetako itzaldiak, Ebanjelioaren ariora zabaldurik.

Gipuzkoeraz eta euskera efaz-efazean egiñik daude.

Aldian ordu laurden bateko itzaldia egiteko gaia or dezute Apaiz euskaldun gazteak.

Bi liburuak batean erosten ba-dira 10 pezetaz ematen dira. Banaka beriz, lenengo liburua zazpi pezetaz, bigafena sei pezetaz.

Asis'tar Prantzisko deunaren bizitzatxoa. Ona liburutxo bat guztiz apaña, begietatik sartzen dena eta euskera efazaz egiña au bera ere. Gure Aitareen bizitza irudi askoz argitua. Bi margotara egiña dago.

Aufari saritako emateko oso egokia litzeke.

21 irudi edefak ba-ditu.

«Zeruko Argia»ren arpidedunentzat pezeta batez saltzen da; besteen-tzat pezeta eta ogei ta bost zentimoz.

Onen ordaña kofeotako seluetan ordaintzea berdin zaigu.

Kristau ikasbidearen azalpena, Intza'r Damaso Aita. Lenengo ta bigafen zatiaren azalpena da.

Itzaldiak egiteko eran egiñik dago azalpena. Kristau-ikasbidea azaldu nai duten Apaiz jaunak, buruaste aundirik gabe egingo dute beintzat gaur beren lana, liburu au berekin ba-dute.

Gure basefitafak ere on aundia lukete au irakurtzea, Kristau-ikasbidca edo dotriña ondo aditzeko.

Au eré «Zeruko Argia»ren arpidedunentzat pezeta batean saltzen da; b-steentzat pezeta eta erdiz. Onen ordaña ere selutan bialdu dezaikiguzue.

Alberdi ta Lagunak

Yute'zko irun-gai ta txiri-kordaen egileak. (Hilados y trenzas.)

Zakuak, arpilera edo amukozko eunak eta espartzin-oyalki on-onak orixe dituzu.

OLAK EDO (PABRIKAK)

AZKOIT'N (Gipuzkoan)

ETA

IRUÑA'N (Pamplona).

Eliz-Legezko Argizariak

Elizkizunetarako ontzat emanak

MARKA LEGEZKOAK

Máxima: Meza santurako bi argizarietarako eta Pazkozko argizari lodirako.

Notabili: Aldareko beste argizarietarako.

Ritoen Congregazioak 1904'eko Negularen 14'ean Agindua, betera-zitzen dute Goitzai (Obispo J. G. Agurgafiak. Auek agintzen duten eran egiñak dira auek.

Eskatu ikusteko ta salgaien befiak ere bai egileari

Quintin Ruiz de Gauna'ren

Seme Jauna

Vitoria (Gazteiz) España

Itsasoz aruntzako bialketak

Chocolate Gauna'renak

Gazteiz'en (Vitoria)

OĬOAK

OĬotegiko gaitz kutsuak galdu

Garai ontan oĬoen artean izurĭ edo gaitz kutsukor batzuek azaldu oĭ dira. Garbitasunaz eta edateko ematen zayen urarĭ *sulfato de hierro* pitin bat nastu ezkerĭ nekezago sortzen dira. Gauza egokia izango litzake garai ontan oĬotegiko gaitz-kutsuak galtzea. Gaitzak oĬoen bat aĭapatzen badu, lenbailen kendu bes-ten artetik eta orduan beaġezkoa da kutsu oyek galtzea. Dagonĭlako «*Zeruko Argia*» ekaĭ zitun kutsu oyek galtzeko era batzuek.

OĬandak nola berezi

Urĭlaren amabostetik asita egin bear da gaġantzi aundiko lan bat: udabe-rian jayotako oĬandak zenbat aġautz jartzen dituzten jakitea. Au nola egin or-dea? Ortarako oĬanda bakoitza ezagutu bear da, anketan aluminiozko eta lume-rodun eġaztuntxo batzuek jaġiaz. OĬanden lumero edo zenbakiaġ ofĭ batean jar-zen da. Salgai daude onelako orĭak, lan au ondo egĭteko egokiaġ.

Badaukagu beraz oĬandak ezagutzeko era. Orain zenbat aġautz jartzen di-tuzten jakin bear degu. Ortarako izaten dira kabi egokiaġ; onenak auġeko al-dean ziġin-zaġan, oĬoa sartzean, ixten diranak dira. OĬoa baġuan sartu ezkerĭ ezin liteke atera oĬozayak atea idiki arte. OĬozayak atea idikitzean artzen du be-re eskuetan aġautza jaġi duan oĬoa eta ikusten du, ze lumero daukan eta aġaya edo kurutze bat egiten du oĬandak orĭan daukan ĭlaren. Kabi auen auġeko alde-a bost bat pesetan saltzen da ta edozein kutxari ĭjaġita, merke egin litezke one-lako kabiak. Kabi auek gaġnera oso egokiaġ dira oĬo eri edo gaxoak ezagutze-ko. Lau oĬoentzat kabi bat bear da eta oĬozayak goizeko bederatzietatik asita aġatsaldeko irurak arte gutxienez bi ordutik bi ordura kabietan dauden oĬoak ikusi bear ditu, ĭluntzean beste ikustaldi bat eġiġaz.

Azterketa au gutxienez iru ĭlabetetan egin bear da aġautzak jartzeko diran oĬandakin, eta zein oĬoen aġautzetatik txitak atera aukeratzea nai izan ezkerĭ, urte betean eġingo balitz obe. Iru ĭlabete auetan oĬanda batzuek 30 aġautz edo geyago jaġi edo eġongo dituzte; beste batzuek 30 baġo gutxiago eta azkenĭk izango dira beste batzuek bat ere jartzen ez dutenak. Gaġantzi aundiko gauza da neguan zenbat aġautz jartzen duten jakitea, neguan aġautz jaġi edo eġon al izatea oĬoak beren ondorengoai ematen dielako eta garai ontan aġautzak geyen balio dutelako.

Iru ĭlabeteko azterketa onen ondoren aġautzik bat ere jaġi ez zuten oĬan-dak kendu bear dira, eta oĬandak aġautzak jartzeko bakariġ izan ezkerĭ, neguan aġautz batzuek jaġi zituztenak utzi litezke eta 30 gutxienez jaġi zituzte-nak bakariġ aukeratu txitak ateratzeko.

Gaġnera ez da aztu bear, oĬoak iru urteetan aġautzak jaġi ondoren, jaten ematen zayena ordaintzeko ere ez dutela ematen. Augatik auek ere kendu egin bear dira. OĬoak zenbat urte dituzten, len esandako eġaztunen bidez eġez jakiten da.

Neguan aġautzak izateko

Garai ontan oĬandak aġautzak jartzen asi aġen, aġautz gutxi izaten da, oĬoak oso gutxi jartzen dituztelako. Zergatik ote da au? Beste aġazoyen artean, oĬoak anak bustita saġitan egoten diralako eta egunak labuġak izanĭk, oĬoak bear aġa jaten ez dutelako.

Afautz asko nai izan ezkeru, oġoak neguan oġotegi bafuan, kanpora atera gabe eukitzen dira, anak busti ez ditzaten. Itxitze au ez da bat batean egin bear, egunean egunean kanpoko egonaldia pizkanaka laburtuaz baizik. Neguan oġoak oġotegi bafuan eukitzeko eguzkia sartzen dan oġotegia bear da, bestela ez onelakorik egin, eta geldi egon ez ditezen oġotegi-soruko lasto tartean aleak zabaldu bear dira. Onela afautz geyago jartzen dituzte. Oġoak neguan oġotegian itxita eukitzea, oġozaitza auferatua dagon alde guztietan egiten da.

Gañera len esan degu neguan oġoak afautz gutxi jartzen dituztela, egunak laburak izanik, bear aña jaten ez dutelako. Oġoak aldi bakoitzean gutxi jan bear izaten du, baño gelditu gabe atzaparka edo aztafika egiñaz janaria biġatzen du. Neguan oġoak geyago jan bear du, bizitzeko ta afautzak jartzeko bear duanaz gañera, otzari eusteko. Guzi ontarako beta geyen bear danean, egunak laburak izan ordea. Oġoak jateko eta mugitzeko bear duan denbora luzatzea asma-tu zan, oġotegian argi batzuek jafiaz, eta ikasketa batzuek eginda, ondoren onak eman ditu, neguan afautzak ugarituaz eta oġoak osasun onean eukiaz.

Eletrizidadea edo tximistargia da onena. Eguna-luzatze au goizean, afatsal-dean, edo iġunduta gero argia piztuaz egin liteke. Oġozayak ikusi bear du noiz dan beretzat garairik onena. Orain geyen azkenengo era ontan egiten da. Ar-giak piztutze au Ufġlan asi ta Apġla edo Jofaġla arte egiten da. Oġoak argia piztutzean eguna dalakoan kota utzita jaten asten dira. Ordu erdi edo ordu bete jaten ari ondoren argia pizkanaka iġundu ta itzaltzen da. Lenengo egunetan ba-liteke oġo batzuek kotara igo gabe gelditzea, augatik oġozayak egun oyetan jaso egin bear ditu; egun gutxi bafu oġutzen dira argia iġuntzean kotara igotzen eta ez dute iñork jaso beafik izaten.

Argia piztutako une ontan jateko, oġotegi-soruko lasto tartean zabaldu litez-ken aleak auek dira: garia, garagaġa, oġo, ta artoa, danak puska berdiñetan; artotik zerbait geyago jafi liteke, janari au berogaġi dalako.

Lan puska bat artu nai izan ezkeru, neguan afautzak ugari izan litezke, di-rua ere irabaziaz, geyenetan oġoak eukitzea kosta bakafik egiten dan garai on-tan; iñork neguko argiak jartze au nola egin eta beste edozer gauza jakin nai duanak, ZERUKO ARGIA'ra eskribitu edo idatzi dezala.

Galdera

Oġoen pepġta nola sendatzen da? Ona al da mingain puntako ezufa kendu ta iruntzi araztea? (L. M.-Deba).

Gaitz au oġoi mingain puntako ezufa zuritzean ezagutu edo nabarmentzen da. Askok uste dmtte ezur'ori dala gaitz onen eragiġe eta ofegatik azkazalakin edo ofatzakin kendu ta iruntzi arazten die. Au burugabekeri aundi bat, besterik ez da. Mingain puntako ezur ori oġo guziak naiz osasuntsuak naiz gaixoak dauka-te, baño oġoak osasuntsu daudenean ez zayo iñori bururutzen mingaiñari begira-tzerik, bai ordea gaixo antza artzen dutenean eta orduan ikusten diote mingain punta zurizka. Oġoi, lagunai bezelaxe gertatzen zaye. Aueri ere gaixo daude-nean mingaiña zuri biurtzen zaye.

Oġoen gaitz au urdail edo estomaotik ondo ez ibiltzea da. Augatik bera sendatzeko urdaila garbitu eda purgatu bear da, mingaiñari ezer ere egin gabe, berez bere kolore edo margoa artuko du-ta. Kafea artzeko erabiltzen dan kula-radaka bat *rizino* oġo artu arazi, eta sendatu artean oġia, ura eta tipula txetu pitin bat besterik ez eman.

Eta pepġtaren galdera au egin zaġun ezkeru, bide batez Euskal-eġian ere zabalduta dauden beste burugabekeri batzuen beri eman nai degu. Onelakoak dira txitoak ateratzeko afautzak nones eda bakoġi ipintzea, iġgoran txitoak ondo ateratzen dirala, ez ordea iġberan uste izatea eta abar.

ARDO-EGINTZA

ARDOAK EGITEN DIRA

Ardotegiak Alcazar de San Joan'en

(Ciudad Real)

Loidi ta Zulaika

Urutidaskin edo Telegrafoa: «LOIDI»

ETXE ONEN LAN NAGUSIA

Meza Santurako ardo zuri gozoa egiten da

Iruña'n, (Mercaderes, 13) Eusebio Garicano, Ordezkaría.

Donostia

Castellanas'tar Miguel'en

ESCULTURA

RELIGIOSA

Pilazko (bultozko) Eliz Irudi

Lantegia

Calle de Balmes, 123

BARCELONA

(Iragarkun edo fotografiak ta
argirudiak fotografiak duan)

LIBURU BÉRIAK

Loyolatar Inigo Deunaren Bizitza irudiz apaindua, Apalategitar Franzisko Jesusen Lagundiko apaizak argitaratua.

Loyola'tik bidali digute liburu polit au. Orain zazpi urte argitara atera zan S. Inazioaren bizitza bat euskeraz eta erderaz. Oraingo au euskeraz bakarik dago, euskaldunentzat; euskaldun kristauak ezagutu dezaten Euskaldun Santu aundiaren bizia. Gañera irudi ederefz apaindua dago liburutxo ori; orialde batean irudia, eta aurkako ofialdean bizitzako gertaera bat dauzka. Euskera eřaxa du, edozein euskaldunek nekerik gabe aditzeko modukoa. Biziki poztuko gñake, liburu ori euskaldun-etxe guzietan sartuko balitz, Loyolako Santu aundia gero ta geiago ezaguerazteko.

Bi eřealetan saltzen da. Eskatu onela:

Administración del «Mensajero». Apartado 73, Bilbao.

Loyolatar Inazio Deunaren Gogo-Jardunetako (ejerzizioetako) gogokizunak, Agiřetar Jorke Jesulagunak bildu ditu.

Liburu au ere Loyolatik bidalia degu; euskaldunen artean on aundia egin dezaken liburu da. Egileak dionez, gero ta ejerzizio-zaleagoak egiten ari dira euskaldunak, gero ta leku geiagotara zabaltzen ari da oitura santu ori; Gipuzkoan eta Bizkaian eta Napařoan egiten dira ejerzizio oiek. Obeki egiten laguntzeko badute bizkaitarřak liburu eder bat, A. Basabek egiřa. Gipuzkoarřak eta Napařak ordea etzuten artarako liburuřik; eta utsune ori bete naiez, A. Agiře jangileak argitara atera du begien aurfen daukagun liburu au.

Ejerzizioak egin nai dituzuen euskaldunak, edo baita ere gure erlijioko egia aundiak gogoratu nai dituzuen kristau euskaldunok, eskura zazue liburu ori, geldi-geldi irakuri eta ausnar egin eta gogoan josi ortan esaten zaitzuena, eta liburu ořek egingo du zuengan, beste ainbeste ta ainbeste kristauengan egin duen on aundia.

Liburu bakoitza liburutegietan saltzen da *amala eřealean*; asko erosi ezke-ro, merkeago.

Alberdi ta Lagunak

Yute'zko irun-gai ta txirikordaen egileak. (Hilados y trenzas.)

Zakuak, arpilera edo amukozko eunak eta espartzin-oyalki on-onak ortxe dituzu.

OLAK EDO (PABRIKAK)

AZKOIT'N (Gipuzkoan)

ETA

IRUÑA'N (Pamplona)

Eliz-Legezko Argizariak

Elizkizunetarako ontzat emanak

MARKA LEGEZKOAK

Máxima: Meza santurako bi argizarietarako eta Pazkozko argizari lodirako.

Notabili: Aldareko beste argizarietarako.

Ritoen Congregazioak 1904'eko Negularen 14'e'an Agindua, beterezitzen dute Goitzai (Obispo J. G. Agurgafiak. Auek agintzen duten eran egitiřak dira auek.

Eskatu ikusteko ta salgaien befiak ere bai egileari

Quintin Ruiz de Gauna'ren

Seme Jauna

Vitoria (Gazteiz) Espafiřa

Itsasoz aruntzako biřketak

*Chocolate Gauna'renak
Gazteiz'en (Vitoria)*

O L O A K

Iltzea

Egaztiak il aurretik 24 ordutan ezer ere jan gabe euki bear dira.

Lau eratara il liteke egaztia: lepoa biurtu edo moztuaz eta samako zaiñak belafondotik edo aotik ebakiaz.

Lepoa biurtuta oso gutxitan iltzen dira egaztiak. Ingalaterra ta Amerikan era ontan iltzea geyen oitutzen zan len, baño an ere era au utzi ta zaiñak ebakita iltzea gero ta geyago zabaldu da. Ara era ontan nola iltzen dan: eldu esku batekin burutik eta bestearekin iztar eta anketatik eta ia buelta osoa buruari eman eta gogor luzatu. Onela lepozufa austen da eta egaztia bat-batean iltzen da. Era ontan ez da beste eratan bezela odola zearo ateratzen eta ez du aragiak ain gusto ona izaten.

Lepoa moztuta iltzea etxerako iltzen danean egin liteke. Onela iltzeko oratu zango ta egoetatik esku batekin eta lepoa ol baten gañean jartzen da eta beste eskuakin artu aizkora zofotz bat eta kankar ondoa baño azbete atzerago lepoa ebakitzen da. Ol ontan bi iltze sartu eta beren tartean egaztiaren burua artu ezkerreko obeto geldu egin arazten zayo.

Zaiñak belafondotik ebakitzeko, eldu egaztiari ezkerreko aundiauren eta erdiko beatzakin egoen ondolik, beatz txikiakin egaztiaren eskuiko ankatik anka au egaztiaren azpitik bestearekin gurutzatzen dala eta beatz aundiarekin buruari eldu eta egoen ondoraño ekartzen da. Onetarako esku-gibela egaztiaren bizkar gañean dala jartzen da. Sartu eskuyakin belarrien azpitik aizto zofotz bat bizkar-efuzeko muiñeraño. Amerikafak bai era ontan eta bai ufengo eran iltzen dituztenean, egaztia anketatik listari edo alanbre batekin lotuta zintzilik jartzen dituzte, lan au erosoago egiteko. Onela esku batekin burutik eldu eta bestearekin aiztoa sartzea besterik ez da izaten.

Aotik zaiñak ebaki ta iltzea ara nola egiten dan: artu ezkerreko besapean egaztia, eldu ezkerrekin burutik eta aundiauren beatzakin mokoa zabaldu, sartu eskuyakin aora aizto zofotz bat eta aosapayan kankarrefeko ezufen azkenean egin ebaki bat. Atera aiztoa bere punta ao baruan begien pareraño aosapaiko zirritetik eta emendik burmüñera sartzen da. Onela lumak ezezago ateratzen dira. Amerikan len esan degun bezela zintzilik jartzen dituzte era ontan iltzeko eta egaztien odola biltzeko, burmüñera aiztoa sartu ondoren, lepotik lotuta burnizko ontzi edo suiltxo bat jartzen die.

Lumatzea

Egaztia il ondoren lumatu egiten da, orduan izaten bait-da ezezena. Lumatzea bi eratara egin liteke: legorik edo ur berotan sartuta. Ez degu ezer jartzen bigaen era ontaz oso gutxi oitutzen dalako eta bestea askoz ere ohea dalako. Lenengo bulafa, bizkafa, iztarak, egoak, isatsa eta azkenik burua lumatzen dira. Esku batekin lumak ateratzean, bestearekin lafuari eusten zayo ufatu ez dedin. Ondoren lumofatzak ere kendu bear zaizkio egaztiari. Onetarako aizto kamuts bat artu eta beatz aundi ta aiztoaren ao artean artuta ateratzen dira.

Ustutzea

Ustutzea egitean ardura euki bear da esteak eten ez ditezen. Paparoaren gañean egin ebaki bat paparoa ateratzeko. Estegofiakin batera atera liteke; onetarako mokoaren azpian este au asten dan tokian ebakia egin bear da. Ondoren tripan, bizkafezuñaren ufe samar beste ebaki bat egiten da, gibelak, gera (egaztien estomaua), eta esteak ateratzeko beatz aundia, aundiaufena eta erdikoa sartuaz ebaki onen zulotik. Esteak ateratakoan, ipurzuloaren inguru guzia ebaki eta au ere esteakin batera ateratzen da. Gibelari beazuna kentzen zayo eta gera bi zatitan ebakita oni ere bafu aldeko mintza kentzen zayo.

Egaztiaren bafuan ezer geratzen dan ikusi egin bear da. Ala balitz, baita ere esteak ateratzean eten egin badira, garbitu egin bear da.

Galderak

1) Nola zaindu bear dira oloak, txitoak sendoak ateratzeko?

Txitoak ateratzeko oloak gutxienez urtebete izan bear luteke, oraindik bear beste azi gabe dauden olandak afautza txikiak efon eta gero afautz autetatik ateratzen diran txitoak ere bear bezela azten ezdiralako. Oloen edade edo adiñik onena beren bigafen edo irugafen efonaldiak dituztenean da.

Oloak gutxienez amar ilabete bear ditu eta iru urtetik gorakoak ez dira onak oloakin eukitzeko. Olo bat amabi oloentzat naikoa da oloak txiki endakoak badira. Azarotik Otsaila bitartean ez litzayoke olo bati zortzi edo amar baño geyago eman bear eta aragitsu endakoak badira oloak, edozein alditan sei-zortzi olo naikoa ditu. Ez euki olo talde batean bi oloak, ez diote alkarri oloak estaltzen utziko-ta.

2) Al dala azkatasunik aundiena eman bear zaye. Ibilketa asko egin dezaten aleak lasto azpian eman. Geldi egonak loditu egiten ditu eta ez dira gero beren afautzak onak izaten txitoak ateratzeko.

Janaria ta osasunbidea ere gafantzi aundikoak dira afautzak onak izateko. Ez zaye janari geyegi eman bear, inola ere ez austutako ezufak, baño belar ta barazkiak oso egokiak zaizkie.

3) Oloa oloakin batera jarita noiztik, eta oloen artetik kenduta noiz arte egoten dira olartuak afautzak?

Galdera onetzaz esango dizut Crew irakasleak ikasketak egin ondoren erakusten diguna. Oloa oloakin batera jarita andik 24 ordutik 48 bitartean olartuak egoten omen dira afautzak; eta oloa kendu ezkero oraindik 15 edo 20 egunetan eta batzuetan baita luzaragoan ere olartuak egoten omen dira.

Oloki.

ARDO-EGINTZA

ARDOAK EGITEN DIRA

Ardotegiak Alcazar de San Joan'en

(Ciudad Real)

Loidi ta Zulaika

Urutidaskin edo Telegrafoa: «LOIDI»

ETXE ONEN LAN NAGUSIA

Meza Santurako ardo zuri gozoa egiten da
Iruña'n, (Mercaderes, 13) Eusebio Garicano, Ordezkaría.

Donostia

Castellanas'tar Miguel'en

ESCULTURA

RELIGIOSA

Pilazko (bultozko) Eliz Irudi

Lantegia

Calle de Balmes, 123

BARCELONA

(Iragarkun edo fotografiak ta
argirudiak fotografiak duan)

LIBURU BEŖIAK

Txindor, *Arrese'tar Emeteri* jaunak egiña. Donostian, Leizaolaren irarkolan, 1928'an.

Ona, bere egileak bial digun olerki (bertso) liburu polit-polita. Polita dala diogu, alaxe dalako azalez ta mamiz; baño politaz gañera atsegiña ere bai. Irurogei ta iru olerki dakazki. Guziak labufak, txukunak, ondo ebakiak eta argiak geienean. Geienean diogu zenbait aldiz ba-dabilzkielako zenbait itz, efiarentzat ez ezagunak gure ustean, baño orduan ere ondo ekafiak eta zenbait aldaketa oargafirekin. Itz gutxi dira ala ere ez ezagunak eta edozein basefitarek pozik irakufiko duen liburua dela gaude. Guk artu genduen bezin agudo irakurtzen asi giñan eta ezin utzi genduen eskuetatik osoro irakufi arteraño; ain goxo esan beařik.

Bi margotan egiña dago, azalak ez bestea. Azalak guztiz ikusgafiak ditu ainbat mar-goz ta alako irudi politaz jantzirik Iru pezetaz saltzen da.

Aita Jose donearen Bederatziufena, *Aita Jose Maria Azkue, Prantziskotarak* eratu. Onatx Apaiz euskaldunak Jose donearen bederatziumen eder-eder bat gipuzkoeraz. Otoitz geienak izaten dituenaz landara, ba-ditu eguneroko irakurgai, Jose donearen onbide (birtuteak) agertzen dituen ta baita bere ikaspidet edo ejemploa ere. Liburutxo au ere bi margotara egiña dago. Prantziskar jakintsu ta euskal-idazle ezagun ofen euskera eřaza danik eztago esan beařik.

Bilbo'n, Dotxao Uriguen'en etxean egiña dago, baño Aita Prantziskafen etxetan saltzen da.

Jesukristo Eřegeari Bederatziufena. Zabala Arana'tar Joseba Miren - Biotz - Semeak Gipuzkeraz antolatua. Biotz-biotzezko zorionak egileari onen euskera eřaz, eřitar eta ego-gian antolatu duen bederatziumen eder ofengatik. Bederatziumen onen egilea Aita Torra Mariaren Biotzeko Semea da. Eztirudi itzulia denik, ain ederki dago.

Alberdi ta Lagunak

Yute'zko irun-gai ta txiri-kordaen egileak. (Hilados y trenzas.)

Zakuak, arpilera edo amu-kozko eunak eta espartzin-oyalki on-onak ortxe dituzu.

OLAK EDO (PABRIKAK)

AZKOIT'N (Gipuzkoan)

ETA

IRUÑA'N (Pamplona)

Eliz-Legezko Argizariak

Elizkizunetarako ontzat emanak

MARKA LEGEZKOAK

Máxima: Meza santurako bi argizarietarako eta Pazkozko argizari lodirako.

Notabili: Aldareko beste argizarietarako.

Ritoen Congregazioak 1904'eko Negularen 14'e'an Agindua, betera-zitzen dute Goitzai (Obispo J. G. Agurgafiak. Auek agintzen duten eran egiñak dira auek.

Eskatu ikusteko ta salgaien befiak ere bai egileari

Quintin Ruiz de Gauna'ren

Seme Jauna

Vitoria (Gazteiz) España

Itsasoz aruntzako bialketak

Chocolate Gauna'renak

Gazteiz'en (Vitoria)

OĻOAK

Gizentzea

Orain da garaia egaztiak, kapoi ta abar gizendu eta Eguberi aldean saltzeko. Gizentzen jafiko diran egaztiak osasuntsuak, ezur ariñak dituztenak, ez aundiegiak eta oraindik azten daudenak izan bear dute eta iñola ere ez bulaf-ezura okertua dutenak eta konkordunak.

Egaztiak gizenduak daudela esan liteke, beatzakin isatseko ezufak ikutzean koipez zearo estaliak daudela ikustean.

Egaztiak gizentzen jartzean, zofi edo beste zomoforik duan ikusi bear da. Ala balitz galdu egin bear dira. Dagonilako «Zeruko Argia»k bazekafen era bat, emen beste bat ere jartzen degu: litro bakoitzeko 7 gramo *fluoruro de sodio* uretan nastu eta naste ortan egaztia iru edo lau bidar sartu, gero eskuakin igurtziaz ura kendu eta eguzkitan euki; bi ordu baru legortuko da eta ez du aldean ez zofi ta ez partzik izango.

Egaztiak gizentzen dauden tokia al danik garbiena euki bear da, soruko lastoa maiz beriztuaz edo kayolen azpiko olak garbituaz.

Erak

Egaztiak azkatasunean edo itxita, eta janaria berak artuaz edo oĻozayak artuaraziaz gizendu litezke.

Azkatasunean gizentzea da basefitafen artean geyen oitutzen dana. Ořetarako aleak bilatzeko era izan ezkerro, kanpoan ibili litezke, bestela obe da atari txiki bitan, oĻaskoak batean eta oĻandak bestean eukitzea, ibiliaz koipea galdu ez dezaten. Baita ere gela batzuetan berdin banatuaz euki litezke. Gela auek eta gero esango diran kayolak eukitzekoan, epelak (15-18 grado edo mafa) eta iĻun samafak izan bear dute, egaztiak geldi egon eta lo egiñaz gizendu ditezten. Bazter batean eta egaztiak ikusteko eran argiak jotzen dituala, janaria ta edaria uzten dira.

Kayoletan gizendu nai izan ezkerro, 5 edo 6 sartu litezke kayola bakoitzean. Kayola auek egaztiai geldi egoneraziko dien neufikoak izan bear dute. Beren sorua listoyakin egiten da beren tartetik azpian jafi bear dan ol gañera gorotz edo simaufa erori dedin, eta aufeko aldea ere berdin, kanpoan jartzen dan jateko ontzira burua atera dezaten.

Kayola auetan egaztiak iĻuntzean sartzen dira, gabak geldiarazi dezayeten.

Janaria

Azkatasunean dauden egaztiai goizean arto edo gari aleak eman. Eguardian patata egosiakin eta garagar edo arto iriñakin eta al dala esneakin edo esneurakin egindako ořea. Edateko beriz ura edo piska bat urtutako esnea. Kayoletan daudenai ere janari berdiña eman lezayeke. Ondo gizendu nai danean edo egaztiak

esandako oŕea jateko gogo gutxi badute, orduan oĴozayak artu arazten die baetutako garagar eta arto iriñakin eta ur edo esne-urakin egindako oŕe bigun bat. Oŕe au egunean biritan ematen zaie, goizean eta aratsaldean eskuz, enbudu edo txoniñakin edo makinatxo batekin. Enbudu ta makina auek oĴozaitzako tresnak saltzen diran etxietan erosi litezke. Ez iñola ere erabili lan ontarako, bestelako enbudurik.

Janaria eskuz ematen zayenean, ura añako puska biribiñak egiten dira eta eztaŕitik auŕera eskuaz kanpotik sakatuaz paparoraño joango da. Bola auek aoon sartu baño len uretan edo esnetan busti eta iru edo lau eman ondoren esne edo ur kularakada bat eman. Lenengo egunetan goizean amar bat bola eta aratsaldean beste ainbeste eman gutxi gora-bera. Lana azkarago egiteko batera iru egazti artzen dira eta geldi egon ditezen beren ankak belaun artean estutzen dira eta bolak txandaka ematen zaizkie.

Enbuduakin janaria emateko eztaŕitik barna sartzen zaye enbudua eta janaria ematean lepoa luze euki bear da. Aldi bakoitzean libra laurden edo buŕuntzalikada bat eman. Enbudua ez da batera bete bear, ezpada oŕea paparora sartu ala bota. Ara nola egiten dan lan au: Egaztia geldi egon dedin artu belauñakin bere anka ta egoak, eldu burutik esku bateko erdiko ta aundiaren beatzakin eta aundiakin mokoa zabaldu ta beste eskuakin sartu enbudua, lanean ari bear dan artean lengo beatz aundiakin eutsiaz. Orduan artu beste eskuakin buŕuntzalia ta bota oŕea enbudu edo txoniñera. Bein lan ontan oitura artu ezkeror ordu betean 60 egazti janaritzen dira.

Janaria emateko makinak bitarikoak dira: eskuz ta oñez erabiltzekoak. Oŕea enbuduakin ematekoa bezela edo zerbait biguñagoa egiten da. Makina eskuz erabiltzekoa bada, egaztiari enbuduakin janaritzean bezela eusten zayo. Oñez erabiltzekoa bada beriz, beste eratan bezela eusten zayo burutik eta beste eskuakin egoen ondotik eta esku ontako beatz txikiakin iztaŕetik. Ezdago onela bat ere mugitzerik. Lepoa enbuduakin ematean bezela luze euki bear da. Janaldi bakoitzean 250 gramo inguru ematen zaizkie, baño oar bat egin bear da. Naiz bolak naiz enbudu edo makiñaz oŕe biguna ematen dala ez dago neuŕi jakiñik. OĴozayak ikusi bear du egazti bakoitzari zenbat eman. Janaria ematean paparoa ikutu bear du eta ez dediña bete-betea gelditu.

Azkenengo amar egunetan oso ona da oŕe mota guziaz guri edo koipe pitin bat urtuta nastutzea. Orduan askoz ere gozoagoa izaten dute aragia.

Enbudu edo makiñaz egaztiak gizentzean, baliteke noizbait lepoa bear beste luzatuta ez eukitzeagatik, janaria paparora jua beaŕean zintzuŕesteruntz sartzea. Ezbear ontatik egaztiak itotzeko aŕixkua dute. Onelakoren bat gertatzean, egaztia buruzbera ipiñi bear da eta legun-legun paparoa sakatuaz janaria botatzen du. Sendatzeko au naikoa ez bada, aizatu egin bear da.

Baita ere irin txafak dirala-ta oŕe mindutakoak janagatik baliteke egaztiak beruzkoa izatea. Orduan oŕearen orde z eyotutako arto edo garia eman, gaitza sendatu artean.

OĴoki.

Galdera

«Ona al da neguan oĴoak itxita eukitzea beren aŕaultzetatik txitoak ateratzeko?»

Txitoak ateratzeko aŕaultzak nai badituzu, ez euki oĴoak itxita. Itxita eukitzea jateko aŕaultzak izateko bakaŕik da ona. Gabaz argiak piztutzea beriz txitoak ateratzeko aŕaultzak izateko ere egin liteke.